

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Kandidatuppsats

Lunds universitet
Företagsekonomiska institutionen
Vårterminen 2009

Kreditbedömning i banker - Vad är årsredovisningens roll?

Författare:

Adi Hambiralović 860921
Hendrik Corneby 830120
Mattias Karlsson 810503

Handledare:

Gunnar Wahlström

Sammanfattning

Examensarbetets titel: Kreditbedömning i banker – Vad är årsredovisningens roll?

Seminariedatum: 2009-06-04

Ämne/kurs: FEKK01, Examensarbete kandidatnivå, 15 poäng

Författare: Adi Hambiralović, Hendrik Corneby, Mattias Karlsson

Handledare: Gunnar Wahlström

Fem nyckelord: Kreditbedömning, Kreditbeslut, Årsredovisning, Riskhantering, Beslutsunderlag

Syfte: Åskådliggöra årsredovisningens roll vid kreditbedömning från producentens och konsumentens perspektiv. Även undersöka om reglerna för årsredovisning uppfyller de krav som bankerna ställer samt visa användningen av den vid kreditbedömning.

Metod: Studien genomförs med en deduktiv ansats som skall undersöker det fenomen som kreditbeslut utgör. Vald undersökningsmetod utgår från en semistrukturerad intervju, där respondenternas åsikter skall åskådliggöras.

Teoretiska perspektiv: Redovisningsteorin återges för att ge en överskådlig bild av redovisningens roll då ett beslutsunderlag skall tas fram. Kreditbedömningsprocessens uppbyggnad speglas i en genomgång av grundläggande teorier vid ett kreditbeslut. Dessa understöds av riskteorier som portföljvalsteorin. Även kritik till riskmätning baserad på sannolikhet återges.

Empiri: I den offentligdebatten presenteras de pågående förändringar av regleringar som påverkar forskningsfrågan. Även en reflektion av den debatt som skapats kring kreditbedömning återges. Dessa regleringar och reflektioner ligger som grund för de semi-strukturerade intervjuer som utförts inom bank och redovisningsbyråerna.

Resultat: Förändringarna inom redovisningsområdet samt den utveckling som skett inom kreditbedömning, visar att en övergång de senaste decennierna har skett från kvantitativ data till mer kvalitativ. Detta tas emot av banktjänstemän med blandade känslor då marknaden kommer att fortsättningsvis ställa höga krav på informationsmängden företaget uppvisar inför en kreditbedömning. Dock så har inte årsredovisningen tappat sitt värde vid kreditprocessen. Även inom riskhanteringsområdet har förändringar skett men dessa påverkar inte de svenska bankerna i någon större utsträckning ur kreditsynpunkt, men har påverkat den kapitalbas som banker behöver hålla för att täcka den riskposition de innehar.

Abstract

Title: Credit assessment in banks – Which role does the financial statements play?

Seminar date: 2009-06-04

Course: FEKK01, Degree Project Undergraduate level, Business Administration, Undergraduate level, 15 University Credits Points (UPC) or (ECTS-cr)

Authors: Adi Hambiralović, Hendrik Corneby, Mattias Karlsson

Advisor/s: Gunnar Wahlström

Key words: Credit assessment, Credit decision, Financial statements, Risk management, Decision support.

Purpose: Illustrate the financial statements role in credit assessment process from the producer and consumer perspective. Also consider whether the rules for financial statements comply with the requirements that banks have and demonstrate the use of it in credit assessment.

Methodology: The study is carried out with a deductive approach to investigate the phenomenon that credit decision is. The selected research method is based on semi-structured interview, where the respondents' opinion is to be illustrated.

Theoretical perspectives: Accounting theory is reproduced to give an overall picture of the financial statements role when a decision support shall be obtained. The Credit assessment process is reflected through a review of the fundamental theories in a credit process. This is supported by risk theories like portfolio-choice theory, but also is a reflection of criticisms made to the risk measurement based on probability.

Empirical foundation: The public debate presents the ongoing changes in the regulations that are affecting the research question. Also a reflection of the debate generated around credit is reproduced here. These regulations and reflections are the basis for the semi-structured interviews conducted in the banking and accounting offices.

Conclusions: The changes in the accounting field and the developments that has been done around credit assessment, shows a shift in recent decades from quantitative to more qualitative data. This is taken by the bank officials with shared scepticism because the market will still continue to set high standards for the amount of information companies has to show to get a credit. However, the financial statement has not lost its value in the credit process. Even within the risk management field changes have been done, but these do not affect the Swedish banks to a great extent from a credit standpoint. However, it has affected the requested capital base to cover the risk position.

Förord

Författarna riktar sin uppskattning till den entusiasm som vår handledare Gunnar Wahlström visat för uppsatsen och vill även tacka honom för alla de råd och stöd han har bidragit med.

Även så riktar vi ett stort tack till alla entusiastiska banktjänstemän och -kvinnor som bidragit med sina åsikter och föreställningar i de intervjuer som genomförts. Ett tack riktas också till redovisningskonsulter och revisorer som har delat med sig av deras åsikter kring årsredovisningens roll vid ett kreditbeslut. Tack för att ni tog Er tid att hjälpa oss.

Vi hoppas att ni får en trevlig läsning och en glad sommar.

Lund den 4 juni

Adi Hambiralović

Hendrik Corneby

Mattias Karlsson

Innehållsförteckning

1. PROBLEMFÖRMULERING	1
1.1 FORSKNINGSPRÅG	2
1.2 SYFTE	2
1.3 AVGRÄNSNINGAR	2
1.4 DISPOSITION	3
2 LITTERATURGENOMGÅNG	4
2.1 TEORI FÖR REDOVISNING	4
2.1.1 Bakgrund	4
2.1.2 Förhållningssätt till redovisningsteori	5
2.1.3 Redovisningsteori som subjektivt fenomen	6
2.1.4 Redovisningsteori baserad på kultur	8
2.1.5 Att reglera... ..	8
2.1.6 ...och normera	9
2.1.7 Principbaserad redovisning	10
2.2 KREDITBEDÖMNING	11
2.2.1 Processen i teorin	11
2.2.2 Processen i praktiken	13
2.2.3 Krediter i verksamheten	14
2.3 RISKHANTERING I BANKER	15
2.3.1 Riskhantering	15
2.3.2 Risk	15
2.3.3 Att mäta risker	16
2.3.4 Varför skall risker mätas	17
2.3.5 Kritik mot att risker kan mätas	18
2.3.5.1 Referensklassificeringsproblemet	18
2.3.5.2 Uppreppningsproblemet	19
2.3.5.3 Uppskattningningsproblemet	20
2.4 HUR STUDIER TRANSFORMERAS TILL FAKTA	21
2.5 SAMMANFATTNING	21
3. METOD	22
3.1 TANKEGÅNGEN	22
3.1.1 Problemet som fenomen	22
3.1.2 Teoretisk anknytning	23
3.2 SEKUNDÄR DATA	23
3.2.1 Litteraturgenomgång	23
3.2.2 Källkritik	23
3.3 PRIMÄRDATA	24
3.3.1 Den öppna individuella intervjun	24
3.3.1.1 Definition	25
3.3.1.2 Motivation	25
3.3.2 Informationsriktiga respondenter	25
3.3.2.1 Intervjuns utformning	26
3.3.2.2 Intervjuguide	26
3.3.3 Praktiskt genomförande	27
3.3.4 Empiri och analys	27
3.3.5 Tillförlitlighet och relevans	28
3.3.5.1 Överförbarhet (extern giltighet)	29
3.4 SAMMANFATTNING	29
4. OFFENTLIG DEBATT	31
4.1 FÖRSLAG OM FÖRENKLING	31
4.1.1 Förvaltningsberättelsen	32
4.1.2 Årsredovisning och förenklat årsbokslut	33
4.1.3 Sänkt aktiekapital	34
4.2 KREDITBEDÖMNING	36
4.2.1 De nya förmånsrättsreglernas inverkan på kreditmarknaden	37
4.2.2 Minskad kreditgivning	38
4.3 RISKBEDÖMNING	38

4.3.2 Nyckeltal.....	40
4.3.3 <i>Finanskrisen</i>	41
4.4 SAMMANFATTNING	42
5. INTERVJUER	44
5.1 ÅRSBOKSLUT OCH ÅRSREDOVISNING	44
5.1.1 <i>Årsredovisningens informationsvärde och förtroendet till revisorn</i>	46
5.1.2 <i>Aktiekapital</i>	49
5.2 KREDITPROCESSEN I BANKER.....	50
5.2.1 <i>Kreditprocessen i praktiken</i>	50
5.2.2 <i>De viktiga faktorerna vid kreditansökan</i>	51
5.2.3 <i>Skillnader mellan nya och gamla kunder</i>	52
5.2.4 <i>Användningen av informationsdokumenten</i>	53
5.3 RISK	54
5.4 SAMMANFATTNING	56
6. SLUTSATS	57
6.1 FORSKNINGSFRÅGAN BESVARAS	57
6.2 STUDIENS TEORETISKA BIDRAG.....	58
6.3 REFLEKTIONER ÖVER SLUTSATSEN.....	58
6.4 FÖRSLAG TILL FORTSATT STUDIER.....	59
KÄLLFÖRTECKNING	60
BILAGA 1. INTERVJUGUIDE	65
INTERVJUTILLFÄLLEN:	65
BILAGA 2. FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	66
FIGURFÖRTECKNING	
FIGUR 1: STUDIENS PROCESSFLÖDE	3
FIGUR 2. KREDITPROCESSEN FRÅN KREDITANSÖKAN TILL VERKSTÄLLANDE	14
FIGUR 3. FÖRETAGETS LIVSCYKEL UR KREDITSYNPUNKT	14
FIGUR 4. DE TRE VIKTIGASTE FAKTORERNA VID KREDITBEDÖMNING.....	51

1. Problemformulering

Under de senaste decennierna har en förändring av processen vid beviljandet av företagslån skett. Fram till 1980-talet utfördes endast en finansiell analys av företagen som grund för de kreditbeslut som fattades. I inledningen på 90-talet började forskare belysa vikten av mer analytiska och kvalitativa parametrar. Detta fick effekt genom en ändring i banklagen som innebar ett lagstadgat krav på att en bedömning av organisationens uppbyggnad, motiv och förmåga skulle göras (Falkman 2000). Fram till idag har dessa mjuka delar successivt fått allt större vikt. Så vad har hänt med redovisningen? Har denna förbrukat sin övertygande kraft som var tänkt i dess skapelse? Power (2003) menar att redovisningen snarare utgör en legitimering av ett visst handlande än ett beslutsunderlag. Subjektiviteten hos den redovisningskyldige kan urholka dess förtroende. Vidare menar Ijiri (Artsberg 1992) att om informationsaspekten skulle vara redovisningens främsta syfte skulle dess utformning skilja sig från vad den är idag. Istället är syftet att i första hand utgöra ett instrument för att lösa intressekonflikter då systemet i sin helhet bygger på registrering av alla ekonomiska transaktioner, det vill säga även det som inte alltid anses nödvändiga för att fatta ett beslut. Hur fattas då beslut i banker med hjälp av redovisningen? Då litteratur kring kreditbedömning eftersatts visar det sig att de senaste årtionden kring ämnet är från 90-talet, i form av rapporter från Nutek (1992, 1993, 1994) och avhandlingar från Green (1997) och Svensson-Kling (1999), har ett informationsglapp uppstått. Då även den finansiella markanden förändrats avsevärt och vi befinner oss i en världsomfattande finansiell kris skapas incitament för forskning kring ämnet.

Vad är det då som driver kreditbedömningen inom banker? Bland annat skriver Mitra (2009) om nödvändigheten av riskmätning i den finansiella sektorn. De finansiella kriserna har bevisat att dålig riskhantering resulterar i konkurs och kollapser av hela finansiella system liksom den aktuella krisen och även de tidigare. I det arbete Mikes (2009) utgivit beskriver hon hur utvecklingen av riskhanteringen sker inom banker genom att ett integrerat riskhanteringssystem implementeras för att få inflytande på kreditgivnings verksamhet bankerna bedriver. Parallellt med denna utveckling riktas kritik mot riskkvantifiering av framförallt McGoun (1992, 1995, 2003). Han presenterar ytterst intressanta och starka argument mot den typen av riskberäkning som utgör grunden för de riskhanteringssystem som Mikes (2009) beskriver. All denna utveckling av riskhanteringen som ligger till grund för hur kreditprocessen utvecklas understöds genom implementeringen av det nya internationella regelverket Basel II. Så med den utveckling som sker runt årsredovisningen och det informationsglapp som litteraturen kring kreditbedömning visar med stöd från utvecklingen kring risker väcks intresset för nedan nämnda forskningsfråga.

1.1 Forskningsfråga

Hur sker kreditbedömningen i banker idag och vad är årsredovisningens roll i processen?

1.2 Syfte

Åskådliggöra årsredovisningens roll vid kreditbedömning från producentens och konsumentens perspektiv. Även undersöka om reglerna för årsredovisning uppfyller de krav som bankerna ställer samt visa användningen av den vid kreditbedömning.

1.3 Avgränsningar

Ämnets komplexitet gör att genomtänkta begränsningar måste göras. För att upprätthålla kvaliteten har avgränsningarna främst riktats mot väldokumenterade områden ständigt aktuella i den dagliga pressen. Det har förutsatts att läsaren har någorlunda akademisk bakgrund och är bekant med ämnet.

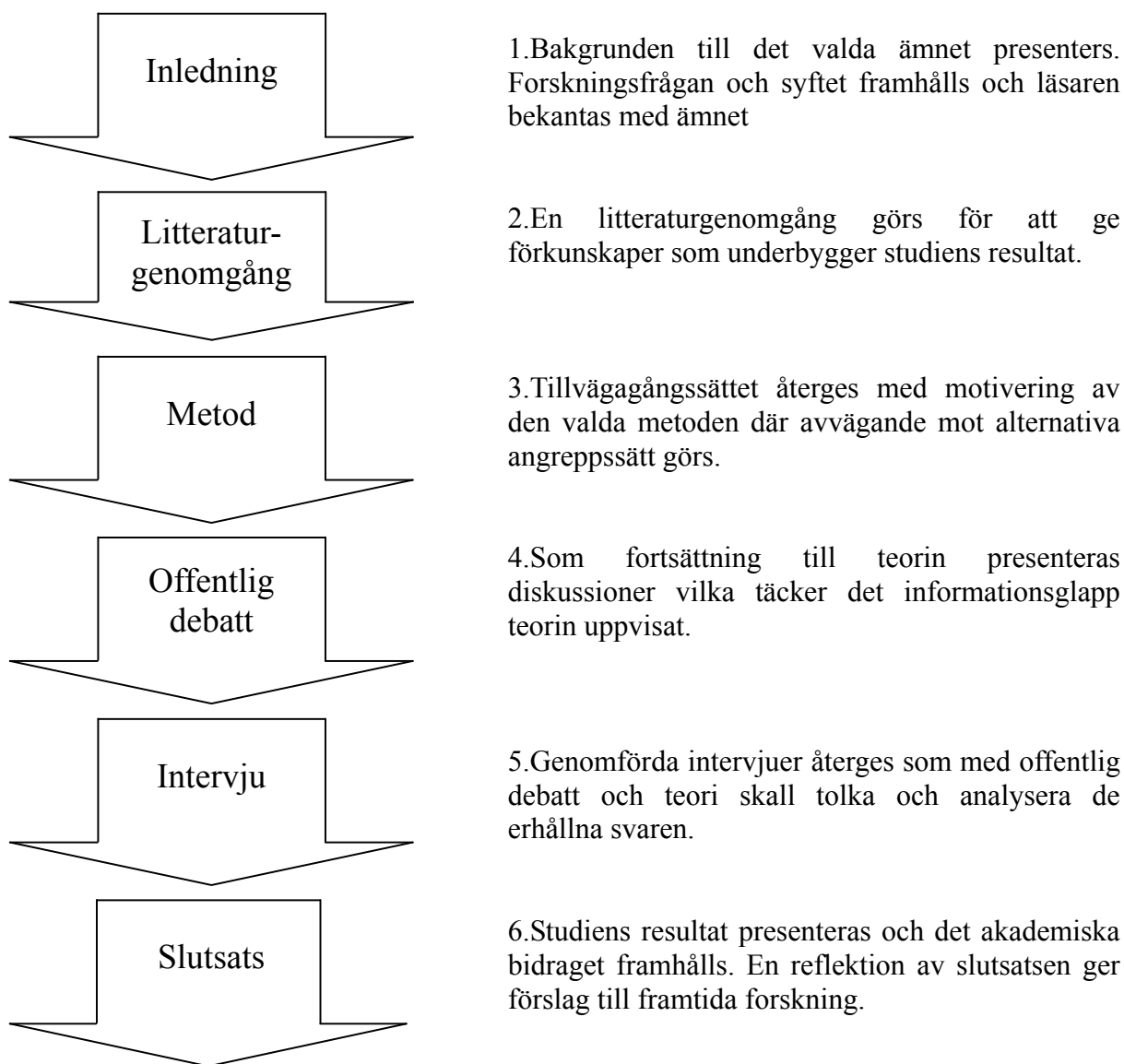
Då forskningsfrågan behandlar ett fenomen öppnas möjligheten för fler infallsvinklar än här upptagna. Bland annat skulle psykologiska teorier om beslutsfattande ytterligare vidga perspektivet men har här valt att utelämnas för att hålla studien inom ramen för företagsekonomi.

Endast mindre företag behandlas då dessa antalsmässigt utgör den i särklass största gruppen av Sveriges företag. De få till antalet börsnoterade bolagen omfattas av en annan typ av reglering och gör att resultatet skulle få en annan karaktär som strider mot studiens syfte. Vidare har förklaringen till revisionspliktens avskaffande begränsats då ämnet är väl rapporterat i tidigare studier. Därmed är behovet av ytterligare behandling överflödigt. Även den finansiella krisens påverkan på det finansiella systemet tas endast ytligt upp då dess konsekvenser ännu inte är färdigutredda.

En ytterligare avgränsning värd att nämna är antalet intervjuade producenter. På grund av externa faktorer har få respondenter av denna kategori kunnat ställa upp på en intervju vilket resulterat i att svaren fick generaliseras efter förmåga

1.4 Disposition

Figur 1: Studiens processflöde

2 Litteraturgenomgång

Uppsatsen inleds med en reflektion av teorier som behandlar forskningsfrågans syfte. Först åskådliggörs redovisningens teoretiska utveckling för att sedan behandla kreditbedömningen. Då litteraturen kring kreditbedömning är högst bristfällig och av äldre karaktär kompletteras den med ett riskhanteringsavsnitt som ligger till grund för kreditbedömningen.

2.1 Teori för redovisning

Redovisningen idag sägs ha ett så kallat kapitalmarknadsinriktat perspektiv. FASB¹ som är en förhållandevis stark normgivare, har kritiserats för sin syn på redovisning som något multifunktionellt där alla typer av användare i princip har nytta av samma information. Normgivaren betonar investerare som den primära konsumtionsgruppen men menar att även andra intressenter har nytta av marknadsanpassad redovisning (Artsberg 2003). Detta skapar en given grund som stärker studiens syfte att ifrågasätta redovisningens relevans vid kreditbeslut.

Redovisningen skall vara utformad på så sätt att den kan ge nuvarande och framtida ägare möjlighet att fatta beslut om de skall sälja, köpa eller behålla sina aktier. Leverantörer och anställda skall kunna avläsa företagets finansiella ställning och kreditgivare skall kunna fatta kreditbeslut. Att tillgodose alla användares behov är en omöjlig uppgift men det har i många avseenden ansetts att de förstnämnda, aktieägarna, och de sistnämnda, kreditgivaren, utgör de viktigaste konsumenterna av årsredovisningar vid sidan av staten. Ändå finns en poolning i normeringen då redovisningen är uttalat kapitalmarknadsinriktat och inte kreditmarknadsinriktat (Artsberg 2003). I detta avsnitt skall förklaras hur redovisningen utformas och normeringsprocessen går till. Meningen är att ge läsaren en möjlighet att med teoretisk kunskap förstå den förda offentliga debatten.

2.1.1 Bakgrund

Traditionell teori om redovisning utvecklades för att användas på privata varuproducerande företag och har resulterat i att redovisningen skall bygga på bokföringsmässiga grunder. Andra associationsformer innefattas inte i de traditionella teorierna men dessa har i detta sammanhang ändå kommit i bruk. Det diversifierade användandet har skapat vissa komplikationer som gjort att grundteorin har fått kompletteras med rekommendationer. Brister i de bokföringsmässiga grunderna har skapat en plattform för alternativa tolkande och kritiska teorier. Dessa kommer här inte att belysas då genomslagskraften varit svag (Falkman 2000).

---

¹ Financial Accounting Standards Board. Amerikansk normgivare

Under 1930-talet skedde en förändring då redovisningen gick från att ha varit balansorienterad till att bli resultatorienterad. Detta främst på grund av den massiva kritik mot redovisningen som efterföljde den amerikanska börskraschen. Det som utgjorde grunden för förändringen var den omöjlighet att avläsa utvecklingen i den gamla balansorienterade redovisningen (Falkman 2000)

Sverige har fram till 1960-talet varit starkt påverkat av Tyskland i sin normeringsprocess (Falkman 2000). Redovisningen utgick från borgenärernas ståndpunkt då företagandet var i stor utsträckning lånefinansierat. (Skatteverket 2008)

Det så kallade beslutsanvändarsynsättet kom in på världsscenen i början på 1950-talet i USA. FASB drev utvecklingen på denna front och skapade en ny begreppsapparat som senare kom att ligga till grund för IASC:s², senare IASB³, föreställningsram (Skatteverket 2008). Under tiden fick denna normering en allt större plats i svensk redovisningen och från och med 1960-talet ersattes tyska läroböcker i redovisning vid svenska universitet med amerikanska (Artsberg 2003). En viktig avvikelse från amerikansk redovisningsstandard blev den nära kopplingen mellan redovisning och skattelagstiftning. I samband med övergången fick Sverige återspegla kapitalmarknadens krav på redovisningsinformation. Detta tillvägagångssätt har fortsatt att tillämpas i och med inträdet till EU och IASB:s starka roll på redovisningsområdet (Skatteverket 2008).

2.1.2 Förhållningssätt till redovisningsteori

Kärnan i redovisning är ansvarsförhållandet, där någon är redovisningsskyldig gentemot någon annan för någonting. Ansvarsförhållandet uppkommer genom avtal, eller numera oftast genom lag. För att redovisningsskyldighet överhuvudtaget skall uppstå måste ett ansvarsområde definieras. Dessutom måste det fastställas om vem som är redovisningsskyldig och till vem denne skall rapportera. Den kanske viktigaste punkten är disponeringen av hur processen skall gå till och eventuellt måste konsekvenser av bristfällig redovisning också definieras. Vid sådan utformning nämner Jönsson (1985) att normgivaren utgår från tre teoretiska ansatser. Dessa skall i studien användas för att kartlägga från vilket förhållningssätt dagens redovisning innehar.

Den första ansatsen går under namnet "*Den klassiska*" och normgivaren härleds direkt från praxis vid utformning av redovisningsprinciper. Ijiri (Jönsson 1985) menar att redovisningsskyldigheten skall i detta fall återge hård data baserad på verkligt värde och som inte kan manipuleras av några intressenter vid framtagningen av information. Datan bör vara verifierbar och mätreglerna

---

² International Accounting Standards Council

³ International Accounting Standards Board. Internationell normgivare

väl-specificerade. Ansatsens mening är att vara en objektiv lösning på intressekonflikter mellan producenter⁴ och konsumenter⁵ som vill lägga in egna tolkningar i värderingen av företagets tillgångar. Redovisningens funktion utgör därför inte ett beslutsunderlag utan snarare ett kontrollinstrument (Artsberg 1992).

Den andra aspekten benämns som "*Beslutsorienterad*" och utgår från förhållningssättet att externredovisningens huvudsyfte är att tillhandahålla information som är till nytta vid ekonomiska beslut. Ansatsen bottenar i begreppen *relevans* och *pålitlighet* (Jönsson 1985) och gör att behovet av att specificera kvalitativa egenskaper i redovisningen ökar. I normeringen måste hänsyn tas till beslutssituationen och framförallt vem som är beslutsfattaren. Redovisningen fungerar här i en serviceroll som främst skall ge investerare information om framtiden (Artsberg 1992).

Den tredje och sista ansatsen tillhandahåller en ny syn på extern redovisning och går under namnet "*Information economics*". Redovisningen ses som en vara och skall likt andra varor produceras i enlighet med marknadens efterfrågan (Jönsson 1985) där marknadsmekanismen styr beslutsunderlaget (Artsberg 1992). Med detta förhållningssätt menar Artsberg (1992) att redovisningsinformationen minskar osäkerheten genom ökad precision i prognoserna då konsumenten kan tvinga fram information. Servicerollen betonas även i denna aspekt och viktigt att påpeka är redovisningens ökade frihet att utvecklas på egna villkor.

Praxis utgör basen för normering och att endast välja en aspekt för normering är enligt Jönsson (1985) realistiskt. Lösningförslaget är att normgivaren bör ha en sammansättning där varje aspekt representeras. Attityden till problem kan påverkas och stimuleras genom en mix av erfarenheter från både jämförbara tolkningar och av organisationer som tillämpat aktuella metoder i sin dagliga verksamhet.

2.1.3 Redovisningsteori som subjektivt fenomen

Redovisningsnormeringens huvudsyfte är att skapa förutsättningar för jämförbar och konsistent information om ett företags finansiella ställning (Schipper 2003). Jönsson (1991) menar att redovisning kan ses som en formaliserad ram av regler utformade för att tillgodose en användare så att denne inte blir missledd. Hur redovisningen är uppbyggd bygger till stor del på de krafter som visar behovet av och initierar en reglering. Power (2003) diskuterar legitimiteten hos dessa krafter. Han menar att fenomenet redovisning bygger på socialt företagande med flera djupt inbäddade

---

⁴ **Producent:** Framtagare av årsredovisning/bokslut. Exempelvis företagsledning, redovisningskonsulter och revisorer.

⁵ **Konsument:** Användare av årsredovisningen/bokslutet. Exempelvis externa beslutsfattare.

perspektiv, till motsats från andra som menar att redovisning är en naturligt sammanställd serie av redovisningsmässiga tekniker. Han diskuterar ytterligare legitimiteten i det sociala företagandet, med dess perspektiv, som upphovsmannen till förändring och reglering i ämnet (Power 2003).

Redovisning är enligt Power (2003) mer ett sätt att legitimera en individs eller ett företags beteende än att ligga till grund för rationellt beslutsfattande. I dessa fall är det främst den "*affärsmässiga*" redovisningen, det vill säga redovisning grundad i revisionsbyråer, som driver på den tekniska utvecklingen. Den politiskt inflationen av olika intressegrupper är därmed stark. Riaf-Belkaoui (2004) påpekar att normgivaren sällan är demokratiskt vald vilket gör att dennes legitimitet kan ifrågasättas. Ofta spelar lobbying från olika intressegrupper viktig roll för legitimering av normeringsprocessen. För att en situation över huvudtaget skall bli redovisningsbar måste den stödjas och accepteras av en bred allmänhet (Power 2003, Wulff et al. 1998). Bland annat menar Jönsson (1991) att revisorerna i Sverige har i hög utsträckning haft en stark röst i statens lagstiftning, om inte den starkaste. Därmed blir redovisning ett begrepp dels präglad av utveckling och dels en betoning av revisorns betydelse (Power 2003). Schipper (2003) illustrerar detta med exemplet att dagens principbaserade redovisning kräver en uppsikt av en lämplig profession, något som i detta fall kan kopplas till redovisare och revisorer. Det har också diskuterats om att företagsledningen hellre väljer redovisningslösningar utifrån praktiska ståndpunkter än principiella, vilket kan ge starka initiativ till att försöka påverka redovisningsnormeringen (Artsberg 2003). Ekonomiska konsekvenser leder till att olika intressegrupper söker lagstiftarens och normgivarens stöd i allmänintressets namn, men har oftast det egna intresset som drivkraft (Artsberg 1992).

Redovisning är en process som skapar förutsättning för "*trygghet*" på en grundläggande nivå, det vill säga skapar en överblick av enskilda organisationer. Denna överblick övergår till ett samhällsperspektiv, och viljan till trygghet skapar legitimitet för förändringar och anpassningar som resulterar i normer och regler (Power 2003). Att tillgodose alla grupper är en praktisk omöjlighet vilket gör att oftast de starkaste grupperna får den största genomslagskraften och regleringen anpassas efter deras behov. Kapitalmarknadens roll på världsscenen har ökat dramatiskt de senaste decennierna vilket gjort att starka aktörer verkat för frihandel och internationellt harmoniserad reglering (Svenskt Näringsliv 2001). Därmed blir frågan om redovisningen och de som vill påverka den blir styrda i denna riktning.

Forskare som Watts och Zimmerman (1990) menar att konkurrensen mellan olika befintliga redovisningsteorier skapar värderingar som påverkar normernas utformning. En redovisningsteori som syftar till att förklara och förutsäga redovisningen kan i själva verket inte skiljas från en studie av människor. Dagens redovisningsteorier kan därför klassificeras till sorten "*Behavioral theories*".

Fokus i dessa teorier menar Hendriksen (1982) ligger i relevansen av information som kommuniceras utåt och reaktionen hos de individer och grupper som erhåller den. Jönsson (1985) förklarar synsättet genom en koppling till aspekten "*Beslutsorienterade redovisningsansatsen*". Teorierna, och i detta fall normerna och regleringarna, blir uppbyggda på subjektiva bedömningar. Därmed skall utifrån dessa teorier redovisningens informationsvärde studeras och vilken trovärdighet den innehar.

2.1.4 Redovisningsteori baserad på kultur

På senare tid har flera forskare visat intresse för Hofstedes teorier om kultur (Artsberg 2003). Argumentet är att kulturella dimensioner kan förklara hur reglering och normering av redovisningen sker. Jönsson (1991) menar att redovisningskonceptet därmed erhåller olika definitioner i olika länder. Bland annat inverkar faktorer som riskaversitet samt maskulin och feminin styrning på normeringens utformning. Olika krav ställs också på vilken typ och vilken mängd av information som skall återges.

Den globaliserande påverkan och effekten på de kulturella dimensionerna gör att ett abstrakt och principiellt redovisningssystem krävs för att harmoniseringen genom de olika konvergensprojekten och internationella samarbeten skall kunna lyckas. Samarbetet eliminerar dessa dimensioner och har till syfte att skapa ett gemensamt redovisningssystem för att öka jämförbarheten (Marton 2007 nr 10). Ur ett svenskt perspektiv används teorin för att motivera de krafter som kan driva på utvecklingen i hopp om ökad internationell konkurrenskraft.

2.1.5 Att reglera...

För att kunna förstå hur redovisningen utformas för praktisk tillämpning skall teorier om reglerings- och normeringsprocessen användas. Att reglera informationsflöden kan enligt Beaver (Jönsson 1985) bidra till kapitalmarknadens effektivitet. Oreglerad redovisning leder till ojämn fördelning av informationen då företagsledningen är sällan villig att redovisa alla ofördelaktiga händelser. För att uppnå en effektiv marknad måste lagstiftare korrigera dess asymmetrier och imperfektioner (Artsberg 1992). Vidare menar Artsberg (1992) att motiven för reglering kan vara att öka säkerheten för medborgarna eller att gynna en intressegrupp. Ett behov måste uppstå och en förändring initieras då tillgången på kunskap om alternativa redovisningssätt driver på förändringskrafterna. Lagstiftaren skall i detta hänseende ta ställning till de ekonomiska effekterna en förändring innebär och om det överhuvudtaget existerar några grundläggande idéer och principer som är med hjälp av lag värda att skyddas. Den traditionella synen på lagstiftning är att staten skall skydda vissa intressen ifrån missbruk av andra. Då redovisningen har en påverkan på fördelning av de

ekonomiska resurserna i samhället är betydelsen av en öppen diskussion i ämnet stort (Artsberg 1992).

2.1.6 ...och normera

Redovisning utgör en viktig del av beslutsfattandet oberoende av typen av beslutssituation. Det finns dock vissa sammanhang där redovisningen är mer användbar och informationen mer relevant. En överrepresenterad situation i aktuell litteratur är beräkning av framtida avkastning (Artsberg 2003, Falkman 2000, Skatteverket 2008). Syftet sägs vara att eliminera osäkerhet och ge grund för rationellt beslutsfattande. Kvalitativa egenskaper som relevans och tillförlitlighet skapar emellertid problem då olika intressenters krav och definition på validitet och verifierbarhet varierar. Information kan tolkas och ha en annan betydelse beroende på kontexten den används i. Detta kräver att användaren har goda redovisningskunskaper och intresse för att förstå dess uppbyggnad och disposition (Falkman 2000).

För att skapa en norm av hög kvalitet skall normgivaren utgå från konsumentens behov av relevant information. En ny norm eller standard skall ge fakta som är mer relevant och meningsfull för användarens utvärdering av företaget än dagens normer och praxis. (Wulff et al. 1998). En normeringsprocess består av tre steg (Riaf-Belkaoui 2005):

- Beskrivning av ett visst problem/en viss situation
- Offentlig debatt/diskussion
- Teoretisk lösning

En effektiv redovisningsnorm är sådan som har grundats på en direkt studie av förhållanden i den "verkliga världen". Ett behov av en reglering måste verifieras och legitimeras av alla berörda parter, annars är kostnaden större än nyttan vid utformningen. Det gäller därmed att undersöka konsekvenserna av frånvaron av en norm i den givna situationen. Viktigt att påpeka är diskretionen av processen då mindre eventuella problem kan blåsas upp i onödan på grund av normgivarens intresse för det aktuella området (Wulff et al. 1998).

Vidare ska normen vara kort och koncis, och möjliggöra att transaktioner och andra liknande händelser kan redovisas konsekvent trots att deras form kan variera. Med detta menas att standarden bör erbjuda en viss flexibilitet, då det är svårt att producera en standard som är lämplig för alla företag. Dock bör inte mer information krävas än nödvändigt bara för att den finns tillgänglig. Även här måste nyttan vara högre än kostnaden och en begränsning till signifikant viktiga uppgifter göras (Wulff et al. 1998).

2.1.7 Principbaserad redovisning

Normgivarens utformning av principbaserad redovisning har av Marton (2007 nr 11) definierats på två sätt:

1. Principer för redovisning anges och företag skall tolka dessa för den egna aktuella situationen.
2. Vissa områden är oreglerade och möjliggör för företag att själva välja och utforma redovisningssättet.

I det första fallet menar Marton (2007 nr 11) att företagets unika situation skall återspeglas i redovisningen och resultatet, men att två företag med identiska förutsättningar ändå skall kunna uppnå samma resultat. I det andra fallet skapas genom fria och ostrukturerade tolkningar olika resultat som minskar förmågan att jämföra företag, trots att dessa kan befinna sig i samma bransch och ha exakt samma förutsättningar. På grund av denna minskade jämförbarhetsförmågan är sådana typer av principer sällsynta (Marton 2007 nr 11).

I likhet med Jönsson (1985) delar Marton (2008) upp redovisningen på tre ansatser. Här utgör den inom parantes, kursiverade texten ett försök till koppling mellan ansatserna:

1. Kassaflödesbaserad redovisning
2. Periodiserad redovisning - där periodisering är fullständigt objektiv ("*Den klassiska*")
3. Periodiserad redovisning - baserad på bedömningar ("*Beslutsorienterade*")

Kassaflödesbaserad redovisning följer principen att verkliga flöden av kapital registreras. Periodiserad redovisning består av kassaflöde med periodiserade transaktioner, det vill säga transaktioner justeras efter räkenskapsperioden. Den objektivt periodiserad redovisning har tveksamt informationsvärde. Exempelvis nämner Marton (2007 nr 11) att tillgångars skattemässigt fastställda avskrivningsplaner utgör ett sådant slag av redovisning och till skillnad mot bedömningsbaserad inte visar företagsledningens bedömningar om ekonomisk livslängd och nyttjandeperiod. Därmed finns det:

"rent logiskt ... goda skäl till att tro att bedömningsmässiga periodiseringar kan tillföra information till redovisningens tänkta användare... Vi kan konstatera att ju fler bedömningar som ingår i redovisningen desto mer användbar blir den"
Marton Jan (2008 1:23)

Det höga informationsvärdet och användbarheten av redovisningen skapar förutsättningen för lägre kapitalkostnader som gynnar företagen, dess intressenter och viktigast av allt, ekonomin i stort. Därmed gör normgivaren en fullt medveten avvägning vid utformningen av normerna mellan betydelsen av självständig bedömning och fast reglering samt mellan sådan nytta och efterföljande kostnad. (Marton 2007 nr 8)

Då den svenska redovisningen baseras på "god redovisningssed" prövas med hjälp av Martons teori huruvida den utgör ett självständigt beslutsunderlag.

2.2 Kreditbedömning

Varje företag står någon gång inför beslutet att investera för att växa. För att kunna göra detta erfordras i regel någon form av kredit. Företaget vänder sig oftast till banker och andra kreditinstitut och ber om att få ta lån mot säkerhet i företagshypotek, lokaler, inventarier eller ägarens personliga förmögenhet. Detta föregås av att en kreditförhandling sker där företagets ledning skall övertyga banken om att företaget är kreditvärdigt. Banken gör en granskning av verksamheten och analyserar argumenten noga. Till sin hjälp används finansiella rapporter, marknads- och branschindex samt historisk data kring ledningen. De finansiella rapporterna består av årsredovisningar, kassaflödesrapporter och budgetar vilka skall presentera en rättvisande bild, både ur ett historiskt- och ett nutidsperspektiv (Broomé et al. 1998)

Rapporter är det som traditionellt använts som bas för kreditprocessen. Marknaden presenteras med hjälp av olika marknadsföringsmodeller som tydligt ska visa potentialen i investeringen och är den aspekten som på senare tid åtnjuter mer uppmärksamhet då det globala samhällets marknader är mer snabbväxande. Vidare utgör företagsledningen en av de viktigaste faktorerna att beakta. Bedömningen görs på individer och strävan ligger i att tydliggöra kompetens och erfarenhet. Erfarenhet utgör ur denna aspekt det enklare och säkrare elementet att mäta (Broomé et al. 1998).

2.2.1 Processen i teorin

Då ett företag ansöker om kredit kan enligt Svensson (2003) tre skeden identifieras. Det initiala skedet är informationshämtandet. Typfallet är att information kring redovisningsmaterial, kännedom om ledning/ägare samt kontroll av säkerheter, inhämtas. Andra skedet handlar om att tolka och analysera informationen som har inhämtats. Denna process sker genom en beräkning av nyckeltal görs samt en beräkning av det verkliga värdet för tillgångarna. Parallellt av beräkningarna försöker kreditgivarna även tolka huruvida ledningen/ägarna kan anses vara trovärdiga. Kreditgivarna söker i detta skede främst efter två besked, nämligen kredittagarens fortlevnad samt säkerheternas

realisationsvärde. När analysen är klar tas ett beslut om kredit skall beviljas eller ej. Beslutsfattandet utgör det tredje skedet vid kreditbedömning (Svensson 2003).

De kvantitativa modellerna som används vid processen är främst baserade på ekonomiska uträkningar och hur krediten skall användas. Från 90-talet och framåt har dock andra mer kvalitativa modeller börjat nyttjas där förhållandet mellan kreditgivare och kredittagare hamnat allt mer i fokus. I dessa modeller är förhandlingsförmåga och personliga egenskaper viktiga (Broomé et al.1995). Kritik kan riktas mot båda modellerna. De kvantitativa kritiseras för att vara standardiserade och opersonliga. Viktiga anledningar till detta är att branschindex, sannolikhet och annan historisk data ofta gör det svårt att förutspå framtiden i varje enskilt och specifikt fall (NUTEK 1992).

Kritiken som riktats mot de kvalitativa modellerna är den psykologiska faktorn som personlighetsbedömning medför. Empiriskt material som presenterats visar att bedömaren ofta kraftigt överskattar sin förmåga samtidigt som så kallade experter tenderar att ytterligare överskatta den. Vidare bör, enligt Sjöberg (NUTEK 1992), kreditgivare som använder sig av kvalitativa personlighetsmått *"utnyttja en välkänd kvantitativt orienterad metodik"* (NUTEK 1992:66) istället för den betydligt mer använda intuitionen. Trots kritiken används båda modellerna i olika utsträckning och i olika kombinationer, då de passar för olika typer av marknader. Exempelvis lämpar sig de mer kvalitativa modellerna för att användas på marknader där den lokala kännedomen är hög medan de kvantitativa modellerna lämpar sig för stora marknader, kanske till och med globala. För att vidga vyn är det värt att påpeka att det lokala perspektivet även kan appliceras på Sverige jämfört med andra länder med större marknader. Kreditgivaren på de mindre marknaderna förlitar sig på sociala nätverk för inhämtning av information samt den tidigare relationen med kredittagaren. NUTEK (1992)

Ett annat synsätt som används vid kreditbedömning är Altmans fem C: Capacity (tillgångar), Character (återbetalningsvillighet), Capital (tillgångar) Collateral (säkerheter) och Conditions (omvärldssituation) (Green 1997). De fem visar vilka parametrar som bör undersökas. Varje parameter undersöks med hjälp av de kvalitativa och kvantitativa metoderna som behandlats ovan.

Svensson-Kling (1999) har studerat olika företag när de ansöker om kredit. Studierna visar att företag i viss mån bedöms utan att hänsyn tas till individuella faktorer som är unika för varje enskilt företag och att förhållningssättet till största delen handlar om risker. Anledningen är att det är mer effektivt i termer av tidsvinst samt enklare för personalen att använda. Modellering är därför något

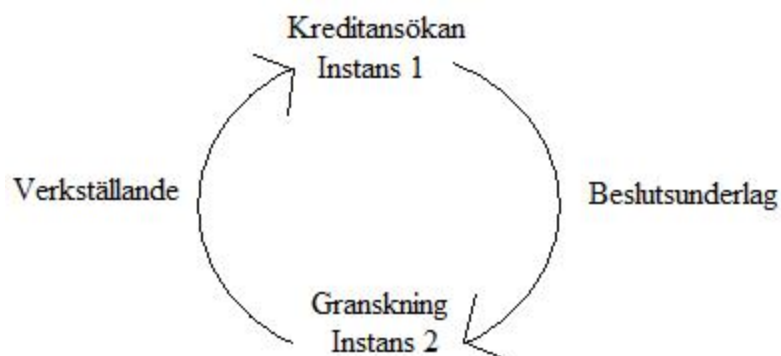
som är eftersträvansvärt för kreditgivare. Svensson-Kling (1999) har identifierat olika kriterier för att bedöma och modellera huruvida småföretagens ledning kan anses vara god nog att driva företaget. Slutsatsen är att det inte finns en stereotyp som kan leda alla sorters företag. Därför ska kreditgivarna fortsatt bedriva en mer individuell prövning i varje enskilt fall.

Svensson (2003) har i sina undersökningar kring årsredovisningens roll vid kreditbeslut tydliggjort i vilken utsträckning årsredovisningen används. Resultaten visar att dessa nästan alltid inhämtas då banker står som kreditgivare. Informationen redovisningen ger är anledning till det är att bankerna säger sig vara nöjda med den, vilket gör den användbar för bearbetning. Sådan bearbetning består främst i kassaflödesanalyser, beräkning av nyckeltal samt prognostisering. En icke redan befintlig relation visar sig spela en väsentlig roll. I de flesta fall medför det att kompletterande information samt utlåtande från kundens revisor inhämtas i större utsträckning. Ovanstående påstående gäller även då högre risk förekommer av andra anledningar. Brister i redovisningen som informationskanal finns främst i den varierande kvaliteten hos små- och medelstora företag, då de har begränsade resurser i jämförelse med de större företagen. Andra brister som påpekas är att årets resultat kan vara svårt att tolka då årsredovisningslagen ger stort utrymme för företagen att justera i önskad riktning, samt att årsredovisningen inte är så aktuell då den presenteras.

2.2.2 Processen i praktiken

I första steget mottas en kreditansökan från en kund. Då ansökan skall behandlas är det den mottagande tjänstemannen som bedömer huruvida den är rimlig eller ej. Godkänns ansökan skickas ett berett beslutsunderlag till högre instans för noggrannare översikt. Vid högre belopp inblandas flera instanser för granskning. Om krediten beviljas är det alltid den första instansen som verkställer beslutet.

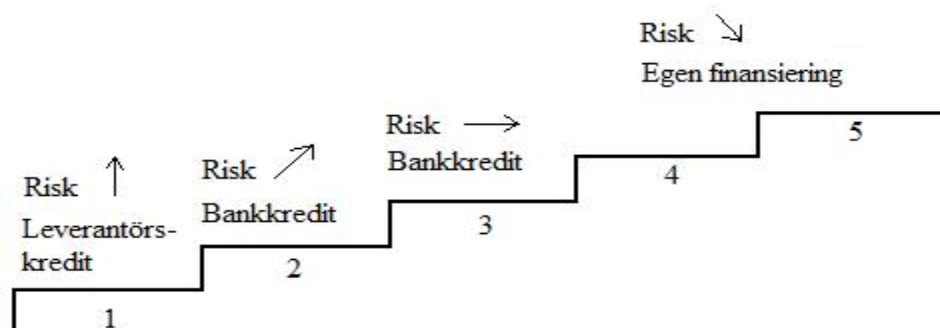
För att undvika kreditförluster följer slutligen den introducerande tjänstemannen kreditmottagaren regelbundet. Regelbundenheten kan variera beroende på den bedömda initiala risken där de lägsta riskobjekten granskas en gång om året och de högsta riskobjekten granskas varje kvartal. Bedömningarna som utförs på de olika instanserna har två målsättningar. Den första är att minimera risk (behandlas nedan) och den andra är bankens affärsintresse det vill säga maximera avkastningen på affären (Green 1997). Processen illustreras i **figur 2**.

Figur 2. Kreditprocessen från kreditansökan till verkställande

2.2.3 Krediter i verksamheten

Krediter är en löpande del i ett bolags vardag. Broomé et al. (1998) pekar på fem faser i ett företags livscykel (se **figur 3.**). I dessa erfordras olika kreditbeslut för olika faser. Den först fasen handlar mest om ett mindre startkapital för att få igång verksamheten. Där tas ofta kredit först genom leverantörer och sedan genom banker och andra låneinstitut. Andra fasen kännetecknas av att bolaget växer i snabb takt. Här erfordras mycket kapital då nya investeringar är kostsamma och det kapitalet kommer främst från bankkrediter. Ett vanligt problem i denna fas är att bolagen har en låg soliditet vilket är förenat med stor risk för kreditgivaren. Tidigare erfarenheter mellan kredittagare och kreditgivare spelar därför en stor roll vid en eventuell kreditansökan. Företaget har även för vana att i denna fas belåna sina kundfordringar för att minska kapitalbindningen. I nästa fas expanderar bolaget i mindre takt än tidigare. Investeringsviljan är fortfarande hög men det är viktigt att poängtera att bolaget har upparbetat en bättre soliditet så kreditkostnaderna kopplade till risker minskar. De sista två faserna påminner väldigt mycket om varandra och de kännetecknas av avmattning och nedgång i investeringsvilja. När det väl investeras här har företaget byggt upp ett så stort kapitalförråd att självfinansiering är möjligt.

Figur 3. Företagets livscykel ur creditsynpunkt

Studiens fokus riktas mot de tidigare faserna då det är främst vid dessa tidpunkter företag vänder sig till banker för att finansiera sina investeringar.

2.3 Riskhantering i banker

Bankernas primära uppgift är att vara en betydelsefull finansiär för små och medelstora företag. Enligt en undersökning gjord år 2000 framkommer det att de icke-finansiella företagens finansiering främst kommer från dess egna kapital, efterföljt av lån hos kreditinstitut. (Andrén et al. 2005)

Förmågan att förutspå, men framförallt att hålla riskerna nere, är det som medverkar till en högre lönsamhet i banken. Det är därför av stor betydelse hur riskerna beräknas och vad som skall inräknas i kalkyleringen.

2.3.1 Riskhantering

Bankernas riskhantering bygger på att individuella risker minskas då de räknas samman med andra med andra risker. Bankerna tar därmed på sig risken genom att det finansiella systemet möjliggör en riskallokering. Detta är något som inom ekonomisk teori benämns för portföljteori. Genom att skapa en portfölj innebär det att banken lägger samman de olika tillgångarna (lånen) och den totala riskexponeringen minskas och skapar en diversifiering. Samtidigt blir risken i portföljen mer förutsägbar då alla lånen i bankerna inte påverkas av samma externa och interna faktorer vilket bidrar till en jämn och stabil nivå på risken. I och med detta menar förespråkare att vissa risker blir eliminerade, totalt innebär detta att tillgångarna (lånen) får en lägre totalrisk. (Berk et al. 2007) Den ersättning som tas ut blir den så kallade riskpremien och utgör en kompensation för åtagandet av den aktuella exponeringen. Kunskap och erfarenhet är det som möjliggör att bankerna skall kunna uppskatta den aktuella risken och därmed sätts nivån på ersättningen (ränta). (Falkman 2002)

Något som påverkat bankers syn på riskhantering är införandet av Basel II. Basel II är ett regelsystem som genom ett EG-direktiv har införts i EU från och med 2007. Syftet med dessa gemensamma regler är att åstadkomma en bättre genomlysning och hantering av risker som i sin tur skall öka stabiliteten i det finansiella systemet. Innebörden blir att banker skall visa och bedöma sina risker på ett samlat och allsidigt sätt samt utarbeta en riskhantering som ligger till grund för det kapitalbehov som behövs. Finansinspektionen får också ett ökat ansvar då riskhanteringen skall analyseras och godkännas också har myndigheten möjlighet och skyldighet att vidta åtgärder. (Finansinspektionen 2005:8) För att då förstå varför banker tar en riskposition är portföljvalsteorin lämplig att använda vid en förklaring.

2.3.2 Risk

Risk i svenskt språkbruk definieras i NUTEK (1992) som att det finns flera tänkbara framtida utfall

och att något av dessa utfall inte är fördelaktigt för beslutsfattaren. Faktorer som påverkar risken är där avsaknad av kontroll infinner sig. På detta sätt menar Rapp (NUTEK 1992) att det inte är ett entydigt begrepp. Knight (Mitra 2009) beskrev redan på tidigt 1900-talet skillnaden mellan risk och osäkerhet. Risk är slumpmässigt utfall med känd sannolikhet och osäkerhet är slumpmässigt utfall med okänd sannolikhet. Detta är en strikt akademisk förklaring och vidare menar Mitra (2009) att denna skillnad inom finansiell litteratur sällan görs. Ett citat från Warren Buffet (Mitra 2009) som visar hans syn på risk är:

Risk comes from not knowing what you're doing, Warren Buffet (Mitra 2009:1)

Storleken på risk är en subjektiv bedömning som utgår ifrån hur utfallens konsekvenser positionerar sig mot beslutsfattarens referenspunkter. Vid varje beslut finns ett val som görs, detta är antingen passivt eller aktivt och båda innehåller risker. Rapp (1992) presenterar ett exempel som påvisar detta. En kreditgivare kan låta bli att låna ut pengar för att slippa utsätta sig för kreditförluster. Resultatet av detta val blir då att kreditgivaren inte får någon lönsamhet på sin verksamhet. Risken i detta val blir i förlängningen likvidation av verksamheten på grund av avsaknad av intäkter.

2.3.3 Att mäta risker

Vid riskkalkylering används vanligen en uppskattning av storleken på sannolikheten att ett speciellt utfall kommer att inträffa. Risken i detta fall är då just sannolikheten att en förutbestämd händelse inte kommer att inträffa. Allt sker genom statistiska uträkningar där standardavvikelse och varians spelar betydande roller (Berk et al. 2007). Weatherford (McGoun 1995) visar ett klassificerat schema av olika typer av sannolikhet. Denna uppdelning menar McGoun är bland de bättre och en uppdelning som han använder sig av för att förklara vilken nivå som bäst kan användas i ekonomisk teori. Weatherfords klassificeringsschema (McGoun 1995):

- Klassisk sannolikhet – sannolikheten att en händelse kommer att inträffa är det totala antalet gånger det kommer att inträffa av de sammanlagda utfallen.
- Relativ frekvens sannolikhet – sannolikheten att något skall inträffa där nivån är utfallet på redan inträffade händelser i relation till totala observationerna.
- Logisk sannolikhet – sannolikheten för en händelse baseras på en rationell tanke om hur ofta något inträffar.
- Subjektiv sannolikhet – sannolikheten för en händelse baseras på en kvantitativ uppfattning av en individs tro att något kommer att inträffa.

Baserat på denna uppdelning menar McGoun (1995) att det endast är på den relativa frekvensen som sannolikheten kan appliceras till den ekonomiska teorin. Detta då den baseras på historiskt sannolikhetsmönster och därför används mycket fördelaktigt i testandet av teorier inom ekonomi, finans och redovisning.

En riskanalys som görs för att få en kvantifiering av risk baseras på matematiska teorier om sannolikhet som ska fastställa ett samband mellan en effekt och en aktivitet (NUTEK 1992). Finansinspektionen har utgivit en författningssamling (Finansinspektionen FFFS 2007:1) som beskriver hur mätning av risker skall utföras. I författningssamlingen beskrivs hur banker kan använda en schablonmetod för att räkna ut kapitalbehovet, det belopp som utgör en procentsats av det riskfyllda kapitalet. Metoden baseras på en uppdelning av verksamheten i olika enheter. Därefter räknas en intäcksindikator fram, ett genomsnitt de 3 senaste åren, som sedan multipliceras med en förutbestämd nivå som följer en tabell som är framtagen i lagtexten (Finansinspektionen FFFS 2007:1).

En annan metod som används är IRK-metoden. Denna används för att räkna fram kapitalkravet för kreditrisker. Här utgår organisationen vid implementeringen från tre dimensioner: sannolikheten för fallissemang, förlust vid fallissemang och exponering vid fallissemang. Dessa tre multipliceras med varandra för att ge den förväntade förlusten på krediten (Finansinspektionen 2007). IRK-metoden är konstruerad som de flesta andra modeller som används på markanden för att beräkna kreditrisk (Finansinspektionen 2007). Då metoderna är baserad på kvantitativ data kan en generalisering av markandens riskmetoder beskrivas som att de är baserade på siffror och hård data.

2.3.4 Varför skall risker mätas

Mikes (2009) tar upp den nya trenden inom finansiella institutioner, såsom banker, vilken sätter starkt fokus på olika ERM⁶ – system. Systemen bygger på att få en sammankoppling mellan riskhanteringsavdelningen och den strategiska planeringsorganisationen inom bankerna. Utvecklingen av system för riskhantering är något som olika styrorgan inom bank och olika ägarintressegrupper starkt stöder. Mikes menar vidare att Basel II är en av de regleringar som starkt förespråkar ett utvecklat ERM – system. I och med Basel II är bankers riskhantering under stor diskussion och deras metoder för mätning av risker bestämmer den storlek som kapitalbasen behöver vara. ERM används för att mäta och hantera en hel organisations sammanlagda risker, men riskmätning ligger även till grund för den riskpremie som sätts på olika lån.

---

⁶ Enterprise risk management

Green (1997) menar att mätningen av risker sker för att en investerares uppfattning om investeringens säker- eller osäkerhet är oklar. Detta förklarar det sätt banker kan hitta skillnader som ligger till grund för den riskpremie som sätts. Riskerna som uppkommer i och med lånen kan enligt en neoklassisk syn ses som en osäkerhet huruvida krediten verkligen kommer att återbetalas och enligt detta synsätt uppvägs transaktionen av en riskpremie. Det är av stor vikt för riskpremiens nivå huruvida väl risken i sig kan mätas (Green 1997). För att minimera risken i kreditgivningen tar banker ofta en säkerhet för lånet. Det kan skildra sig både i säkerheter i fast och lös egendom men även genom en företagsinteckning (Andrén et al. 2005).

2.3.5 Kritik mot att risker kan mätas

För att förstå om banker ska skydda sig mot risker bör kritiken till riskkvantifiering även återspeglas. McGoun (1992) som är kritisk ställd till att risker kan mätas på ett tillförlitligt sätt. Menar att de framtagna modeller som finns angående ekonomisk forskning är baserade på antaganden att det finns en extern miljö som kan studeras utan att påverkas. Forskarens egen uppfattning av problemen påverkar i vissa fall den ekonomiska forskningen negativt. Det är lätt att gå till sig själv för att finna hur andra kommer att reagera vid olika tillfällen. Vid andra vetenskapliga forskningsområden påverkar endast forskaren objektet vid kontakt med det som studeras. Vulkanforskaren behöver ta sig till en vulkan och först då kan han iaktta den, men i den ekonomiska forskningen kommer forskaren i kontakt med det studerade fenomenet dagligen genom hans/hennes privata ekonomi. McGoun (1992) menar också att de teorier som tas fram ofta baseras på undersökningar om vissa fenomen som genomförs med intervjuer på olika respondenter. Problemet är att alla dessa respondenter redan har en inställning till ämnet vilket innebär att det är få respondenter som presenterar en åsikt som utgör någon nytta för undersökningen. Genom att istället iaktta fenomenen som uppkommer vid interaktion mellan olika individer inom finansiell ekonomi kan mer intressanta resultat presenteras. (McGoun 1992)

2.3.5.1 Referensklassificeringsproblemet

Vid den specifika riskmätningen inom den ekonomiska vetenskapen har sannolikhetsläran varit den främsta och enda grunden till att få fram risken hos en tillgång. McGoun (1995) beskriver i sitt arbete den historiska stig, genom främst 1900-talet, som riskmätning tagit. Det som han påpekar är den kritik som uppkom i början av århundradet mot sannolikhetsens betydelse för riskmätningen av forskare för att senare efter 1930 helt ignoreras av forskare som menade att sannolikhetsläran var ett utmärkt instrument för riskmätning. De problem som McGoun påpekar är desamma som i början av 1900-talet påpekades som kritik mot sannolikhetsbegreppet. Som tidigare framhållits används en indelning av sannolikhets teorin till fyra delar där McGoun, trots sin kritiska inställning till sannolikhetsläran, menar att det är endast en nivå som är av relevans. Dock menar McGoun att den

relativa frekvenssannolikheten medför vissa betydande problem. Han nämner tre olika i sin avhandling där det första problemet är referensklassificeringen. Här hävdar han att det inte finns något enkelt sätt att bestämma vilket eller vilka historiska omständigheter som kan liknas med de rådande omständigheterna. Finns inte jämförbara eller identiska förhållanden kan en mätning av sannolikheten för en händelse aldrig göras då omständigheterna inte helt matchas fullt ut. Detta påstående styrker McGoun (1995) genom att hänvisa till Knights avhandling, där Knight redan på 1920-talet menade att:

”Business decisions, for example, deal with situations which are far too unique, generally speaking, for any sort of statistical tabulation to have any value for guidance. The conception of an objectively measurable probability or chance is simply inapplicable” (Knight; McGoun 1995:518)

Denna kritik mot användning av sannolikhet vid riskmätning är något som förespråkare under senare delen av 1900-talet förklarar bort med hänvisning att missvisningen som den bristande referensklassificeringen bidrar till inte blir signifikant nog för att förkasta modellerna. Förespråkare av sannolikhetsmätning menar att de fel som påstås av kritiker måste bevisas för att modellernas användning skall sluta. McGoun (1995) bemöter påståendet med att förespråkarna inte förklarar varför referensklassificeringen inte utgör ett problem utan bara att det inte utgör ett problem.

2.3.5.2 Uppreppningsproblemet

McGoun (1995) lyfter senare fram problemet med *"de stora talens lag"*⁷, som just infinner sig då något upprepas. Lagen baseras på sannolikheten att något kommer att inträffa och enligt lagen blir sannolikheten, och i detta fall risken, än mindre ju fler gånger en viss händelse upprepas. Risken blir till slut så liten att den kan elimineras. McGoun menar med stöd från Fisher och Knight (forskare som McGoun refererar till i arbetet från 1995) att om riskmätning skall användas bör också stora talens lag infinna sig i kalkylen. Om de möjliga utfallen är relativt stabila och inte innehåller några större fluktuationer, så att standardavvikelsen kan användas för att mäta risk, kan även en investering i denna tillgång garantera en stabil avkastning om den upprepas år efter år. Med tanke på teoriförklaringen blir påståendet motsägelsefullt då risken försvinner vid upprepning vilket innebär att grundtanken med riskmätning inte är nödvändig då ingen risk uppstår. De ekonomiska forskarna som förespråkar sannolikhetslära, presenterar i sina avhandlingar som McGoun hänvisar till mycket vaga argument för att de stora talens lag inte existerar inom riskmätning. McGoun (1995) hänvisar till Samuelson (1963) som hävdar att det finns en logik hos en person som står inför

⁷ **stora talens lag**, sats i sannolikhetsteorin, som säger att om man gör ett stort antal oberoende observationer av en slumpvariabel så kommer det aritmetiska medelvärdet med stor sannolikhet att ligga nära variabelns väntevärde (om detta existerar). Den första versionen, från tidigt 1700-tal, kallas Bernoullis sats och rör variabler som bara kan anta värdena 0 och 1. Nationalencyklopedin (2009)

ett vad, om personen inte accepterar ett risktagande kommer han inte att acceptera att göra flera, vilket enligt stora talens lag skulle eliminera risken och bli fördelaktigt. I och med tankesättet Samuelsson framställer menar McGoun att han fastnat i en *soritetsparadox*⁸ och man mycket väl kan tacka nej till endast ett vad men acceptera att göra flera.

2.3.5.3 Uppskattningsproblemet

Det tredje och sista problemet med sannolikhetsmätningen är en uppskattningsproblematik. McGoun (1995) menar på att den spridning, som tas fram med hjälp av den relativa frekvensfördelningen av historisk data, används för att bestämma spridningen av utfallen i framtiden. Sedan tolkas den information som utkommer från den historiska datan av beslutstagaren och ett beslut rörande framtiden tas. Problemet som uppstår menar McGoun, är att de historiska resultat som skall tas hänsyn till tolkas subjektivt då beslutstagarens egna preferenser avspeglas i det beslut som skall gälla i framtiden. Detta gör att själva mätningen av risk blir i sig riskfylld och processen fortsätter in i framtiden då beslut fattas baserat på historisk data.

Sammanfattningsvis är riskmodeller baserade på antagande som underlättar verklighetsbilden, då det i många modeller tas antagande om att inga transaktionskostnader existerar och även avsaknad av skatter är ett kriterium (Berk et al. 2007). De olika modeller som finns inom finanssektorn baseras alla på sannolikhetslära i grunden. Den kritik som framhållits genom McGoun handlar inte om specifika modeller utan pekar istället på bakgrunden till alla modeller och kritiserar främst användningen av sannolikhets teorier vid riskbedömning. Dock menar McGoun (2003) att modellerna inte är helt att förkasta då de användas fördelaktigt som metaforer och kan enligt citat:

”still provide a useful framework for understanding financial relationships”
(Birgham & Gapenski; McGoun 2003:422)

Detta innebär att modeller inom finansiell ekonomi inte klarar att förutsäga något men kan ge användare en djupare förståelse för vissa finansiella problem. För att använda modellerna i syfte att testa ett metaforisk antagande krävs en förändring av metoden och även metodiken i förhållande till att testa teoretiska antagande. (McGoun 2003) Men trots allt är användandet av sannolikhetsbaserade modeller något som är totalt övergripande och har så varit sedan 1950-talet. Trots starka motståndare lyckades dåtidens forskare inom finansiell ekonomi övertyga och implementera dessa

---

⁸ **soritetsparadoxer**, logisk benämning på en typ av paradoxer som vaga termer ger upphov till. Ett typexempel, som diskuterades redan under antiken, är följande: En samling av 100 000 sandkorn utgör en sandhög. Om en samling av n sandkorn utgör en sandhög, så utgör också en samling av n-1 sandkorn en sandhög (en sandhög upphör inte att vara en sandhög när man avlägsnar ett sandkorn). Alltså utgör ett ensamt sandkorn en sandhög. Paradoxen uppmärksammar ett problem som en tillfredsställande semantisk utredning av vaghet måste ta hänsyn till. Nationalencyklopedin (2009)

modeller som senare har varit grunden för riskberäkningar fram till dags datum med fortsättning in i framtiden. (McGoun 1995)

2.4 Hur studier transformeras till fakta

För att förstå det vetenskapliga värdet på använd litteratur presenteras en studie utförd av Latour (1986). Studien är gjord med observationer på ett laboratorium och behandlar skapandet av fakta. Resultaten visar att när forskare skriver vetenskapliga ”papers” lånar de teorier av andra forskare och vetenskapsmän för att påvisa att de har forskat fram nya rön. För att de nya rönen ska ses som fakta krävs att andra forskare lånar eller utför liknande forskning som de sedan i sin tur publicerar som sina egna nya rön. På det här sättet ändras dagens fakta. I Latours (1986) studie sker denna transformation inom det egna sätet, bland forskande kollegor. När det framforskade materialet har nått en allmän acceptans via vetenskapliga uppsatser och artiklar börjar materialet användas i läroböcker och annat studentmaterial. Då forskarrönen nått en sådan status att de kan användas i undervisning uppfattas de som totala sanningar och blir svårkritiserade. Samma höga status kan självfallet uppnås i ett tidigare stadium och då ses som fakta.

Litteraturen som är använd i denna studies litteraturgenomgång, kan med hjälp av Latours (1986) studie ses som fakta då den ingår i gruppen ”*flera gånger återgivna källor*” i form av avhandlingar och vetenskapliga artiklar.

2.5 Sammanfattning

Principbaserad redovisning skapar ett högre informationsvärde då den kan återge ledningens syn på företaget. Därmed visar teorin att redovisning är subjektiv i sin uppbyggnad då den skall legitimera ett val och ett handlande, något som kan resultera i intressekonflikter. Kreditbedömningen har därför övergått från att baseras på kvantitativ fakta till kvalitativa bedömningar. I antaganden kring hur finansiella institutioner hanterar risker finns en klar koppling mellan områdena kredit och risk som skall utgöra grunden för prissättning. Portföljvalsteorin är den dominerande anledningen till att kombinera risker inom banker då den eliminerar totalrisken. Kritik riktas dock mot hela riskmättningsfenomenet där sannolikhetsbaserad mätning förkastas på grund av svårigheten i generalisering. Den bristfälliga uppdateringen av teorierna skapar ett informationsglapp som senare översiktligt skall kompletteras med en reflektion av utvecklingen de senaste åren.

3. Metod

I detta avsnitt beskrivs studiens arbetsgång som skall ge läsaren möjlighet att förstå syftet med tillvägagångssättet. Vilka begränsningar som gjorts och urvalet av respondenter skall motiveras samtidigt som en kritisk bedömning skall göras.

3.1 Tankegången

Studiens upplägg är tänkt att spegla en kreditansökans väg till kreditbeslut. Processen börjar i redovisningen som skall visa företagets kapitalbehov. Vid kontakt med ett låneinstitut görs en kreditbedömning på huruvida företaget är värdigt en kredit. Bankens riskmodeller skall förebygga kreditförluster och ligger således till grund för bedömningen. På så sätt följer studien konsekvent förloppet och läsaren har lättare att förstå processen.

En litteraturgenomgång presenteras som skall utgöra referensramen och underbygga svaret på forskningsfrågan. Då teorin hakat efter i utvecklingen kompletteras den med uppdaterad offentlig debatt där diskussioner presenteras som behandlar det senaste händelseförloppet kopplat till processen vid en kreditbedömning.

Då litteratur och offentlig debatt inte kunnat generera något fullständigt svar på forskningsfrågan genomfördes en rad semi-strukturerade intervjuer på revisionsbyråer och de fyra största affärsbankerna i Sverige. På revisionsbyråerna intervjuades redovisare och revisorer och i bankerna både kredithandläggare och kreditchefer. Detta för att ge en mer nyanserad bild av processen.

3.1.2 Problemet som fenomen

Ur filosofisk synvinkel förklaras fenomen som något abstrakt endast återgivet på psykologiska plan genom ett varsel eller en sinnesbild. Begreppet saknar teoretisk substans. Kreditbedömningen utgör därmed ett begrepp som inte kan definieras då standardiserade mallar inte grundas i teorier. Endast använd i praktiken leder bedömningen till ett beslut. Erfarenhet och personliga värderingar utgör grunden för att kreditbedömning skall definieras som ett fenomen⁹ om än dessa kan ha påverkats av teorier knutna till kringliggande problem hänförliga till kreditbedömning. Beslutsunderlagets validitet och återbetalningsförmågan kan nämnas som exempel. (Patel 2003)

---

⁹ **Fenomen:** företeelse eller något allmänt iakttagbart. Fenomen är också något märkligt eller ovanligt. Nationalencyklopedin (2009)

3.1.3 Teoretisk anknytning

Den induktiva forskningen kännetecknas av att forskaren utifrån insamlad empiri skapar teorier (Rosengren et al. 1992). Teorin blir därmed studiens resultat (Bryman et al. 2005). Forskning kring kreditbeslut har länge funnits och studien kommer därför inte att vara banbrytande på området och den induktiva ansatsen kan därmed uteslutas. Dock kommer studien att belysa ytterligare aspekter kring årsredovisningens roll i kreditbedömningen och ge förslag på vidare forskning kring området. Utgångspunkten är befintlig teori vilket gör att en deduktiv ansats användas. Denna ansats innebär att forskaren tar avstamp i teorin för att sedan bevisa den i empirin. Hypoteser utformas med andra ord i befintliga teorier som efter empiriska undersökningar bekräftas eller förkastas (Bryman et al. 2005).

Jacobsen (2002) menar att risken med deduktiva ansatser är att de kan leda till att forskaren blir alldeles för styrd av sina förväntningar som byggdes upp i början av studien. Därmed kan relevant information förbises. En lösning som presenteras är att forskaren måste vara öppen i sitt förhållningssätt. Författarna har systematiskt bearbetat tidigare teorier för att erhålla en så bred och så neutral ståndpunkt som möjligt.

3.2 Sekundär data

Sekundär data är tidigare publicerad information som selektivt insamlats av forskaren för att underbygga dennes teorier och syfte. Källorna är oftast facklitteratur, avhandlingar, artiklar och elektroniska källor. I detta avsnitt presenteras insamlingen och tillförlitligheten diskuteras.

3.2.1 Litteraturgenomgång

Informationen som utgör underlaget för litteraturgenomgången har valts efter relevans och tillförlitlighet. Genom Lunds Universitets artikeldatabas ELIN har relevanta artiklar funnits som utgjort en viktig källa i argumentationen och diskussionen kring syftet och problemformuleringen. Vidare användes relevanta böcker och avhandlingar, samt statliga elektroniska källor.

Då det finns en mängd publicerad litteratur, artiklar, avhandlingar har rådgivning med handledare och respondenter kunnat begränsa informationsinsamling och ändå behållit en teoretisk argumentation med hög validitet.

3.2.2 Källkritik

Publicerat material utgör en viktig grund för studien och skall ge läsaren teoretisk kunskap som skall ge förståelse för det valda problemet. Därför anses det att underlaget måste hålla en akademisk

nivå på tillförlitlighet och ett kritiskt förhållningssätt till de använda källorna utgör en nödvändighet. Källorna som valdes ansågs lämpliga då har en status i den akademiska världen.

Författarna till den använda informationen är av högt anseende vid universitet och även internationellt. Vidare har statliga källor och privata institutioner använts som ger tillförlitlighet till studiens resultat. En reservation om att vissa källor kan av läsaren upplevas som omoderna skall utfärdas då dessa är av äldre karaktär, men anses av författarna till denna studie fortfarande inneha ett högt informationsvärde och trots sin ålder återspegla dagsläget.

3.3 Primärdata

Primärdata utgörs av empiriskt material och är data som är insamlad av forskaren själv för detta ändamål. Här beskrivs tillvägagångssättet för hur empirin insamlades samt varför det ansågs att just den valda metoden var lämpligast.

3.3.1 Den öppna individuella intervjun

Vid valet av metod utgick studiens författare från dess problemformulering och syfte. För att öka förståelsen kring problemet skall en lämplig metod som vid informationsinsamling, bearbetning och analys användas för att få fram ett resultat av relevans och tillförlitlighet. Tillvägagångssättet som bäst återspeglar dessa krav anses vara den kvalitativa ansatsen. Meningen är att få svar på hur de olika parterna, det vill säga producenterna och konsumenterna av årsredovisning och årsbokslut, tolkar och förstår en given situation. Jacobsen (2002) menar att ansatsen är lämplig då ett samband mellan individ och kontext efterfrågas. I det aktuella fallet skall ett mönster erhållas som visar hur redovisningen påverkar kreditbesluten.

Motsvarigheten, kvantitativ ansats, anses mer lämplig vid undersökning av kvantitet eller frekvens, och är således lämpligast vid naturvetenskapliga undersökningar. Metoden kräver ett stort antal undersökningsobjekt för att få ett signifikant säkerställt resultat. Numerisk data anses i detta sammanhang inte relevant och risken för ytlig och standardiserad information ökar vilket förvränger syftet med att få förståelse och insikt. Dessutom har det inom sociologisk forskning riktats kritik mot metoden i sociala sammanhang om att en övermättningsrisker att sönderplocka sociala företeelser i småbitar för att dessa skall passa in i undersökningsprocessen. Syftet tappar sin egentliga innebörd och möjligheten att förklara och förstå går förlorad (Rosengren et al. 1992). Mot bakgrund av problemet anses denna metod mindre lämplig.

För att få svar på forskningsfrågan används den öppna individuella intervjun som metod. Avsikten är att kartlägga fenomenet av hur redovisningens utformning upplevs av motsvarande part och i viss mån få representativa åsikter.

3.3.1.1 Definition

Den öppna intervjun som vetenskaplig metod har enligt Bryman (2005) ansetts som den mest använda då den tillhandahåller hög grad av flexibilitet. Metoden kännetecknas av att *"intresset är riktat mot den intervjuades ståndpunkter"* (Bryman et al. 2005:361). På så sätt är forskaren ute efter att få den intervjuades aspekter och attityder i det valda ämnet.

3.3.1.2 Motivation

Flexibiliteten i den kvalitativa intervjun är av stor vikt vid valet av metod. Till skillnad mot kvantitativa intervjuer, kan frågorna anpassas efter de svar som erhålls. Datan får på detta sätt ett djup som hade utelämnats vid kvantitativa intervjuer. Dessa bygger i sin tur ofta på förutbestämda svar i frågeformulär, vilka är starkt strukturerad och syftet är att jämföra siffror. Det är främst hårddata som analyseras och materialet uttrycks i numeriskt format, betygskalor, ålder, längd etcetera. (Holme et al. 1997).

Representativa åsikter i problemet är högst relevanta men gruppintervjuer är inte praktiskt genomförbara. Då det anses olämpligt, om ens möjligt, att samla representanter inom producent- och konsumentledet för en gruppintervju, blir den individuella intervjun lämpligast. Vidare är syftet inte att observera hur gruppmedlemmarna påverkas av varandras åsikter, något som alltid är en risk vid gruppintervjuer. Istället kan forskaren få mer information när uppmärksamheten är riktad mot endast en respondent. Den individuellt insamlade informationen analyseras löpande och en sammanställning till en gemensam slutsats görs. På detta sätt erhålls den eftersökta generaliserbara åsikten. Nackdelen i den valda metoden är att den är tidskrävande då många intervjuer skall granskas och gemensamma nämnare påträffas. Risken vid frågeformulär eller gruppintervjuer blir dock att den önskade nyanseringen på problemet uteblir då kreativiteten i svaren hämmas och tidsaspekten begränsar.

3.3.2 Informationsriktiga respondenter

Enligt Jacobsen (2002) finns flera kriterier vid urvalet av respondenter. Urvalet styrs av avsikten med studien och vilken typ av information som eftersöks. Då kunskapen besitts av respondenter men särskilda befattningar anses dessa utgöra källan till den primära datan. Valet kommer därför endast att omfatta de personer som praktiskt tillämpar och handskar årsredovisningar. Genom att noggrant undersöka och definiera kvalifikationerna på respondenterna blir tillförlitligheten till rapportens resultat större. Urvalet från bankernas sida består av beslutsfattare i de fyra stora svenska

affärsbankerna (Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank) som de själva har valt efter uppsatta kriterier. Dessa var att respondenterna skulle ha en aktiv tjänst inom beslutsfattandet och bred erfarenhet för att på detta sätt kunna hjälpa författarna att nå ett svar på problemformuleringen.

Respondenterna som skulle representera redovisare skall också ha en bred kompetens och stor erfarenhet i redovisningsområdet. I vissa fall har direkt kontakt tagits med dessa och i andra fall har författarna genom kontakter fått namn på lämpliga personer.

3.3.2.1 Intervjuns utformning

Respondenterna intervjuas individuellt. Intervjun är semi-strukturerad med förhållandevis förutbestämda teman men uppgiftslämnaren har stora möjligheter att utforma svaren själv. På så sätt blir intervjun lös i sin natur men inte fullt så fri som vid den ostrukturerade formen. En ostrukturerad intervju karakteriseras av att respondenten skall uttala sina åsikter endast med kunskapen om det valda ämnet eller den aktuella situationen. Formen kan litterärt illustreras med att respondenten får en rubrik och skall själv fylla på med brödtext. Meningen är att få fram mer gemensamma åsikter men med nyanserade perspektiv, därav lämpligheten på nämnd struktur (Bryman et al. 2005).

Den semi-strukturerade intervjuformen kan ibland ses som ett avsteg från den kvalitativa metoden då en förstrukturering blir en slags slutning av datainsamlingen. Kvalitativa intervjuer ska vara öppna och förutbestämda riktlinjer motverkar dess syfte. Risken vid en alldeles för fri diskussion är att datan skulle bli alldeles för komplex och svår att analysera (Jacobsen 2002).

3.3.2.2 Intervjuguide

Betoningen på avsaknaden av struktur gör att kravet på en intervjuguide blir mindre specifik än vid den strukturerade intervjuformen. Termen "*intervjuguide*" kan i vissa fall endast innebära en minneslista över vilka frågor som bör täckas. Viktigast i detta sammanhang är att forskaren genom intervjun erhåller möjligheten att bilda en uppfattning kring hur respondenten upplever ämnet. Därmed skall formuleringen av frågeställningar inte vara så specifik att den hindrar alternativa idéer och synsätt (Bryman et al. 2005).

Författarna har valt att utforma en kortfattad intervjuguide som ska ge svar på processen kring kreditbeslut men begränsa intervjun till det valda temat (se **bilaga 1**). Guiden baseras på litteraturen och den offentliga debatten och skall ge en kompletterande bild till sambandet mellan kreditbeslut och årsredovisning. Den utgörs av fyra frågor som kort presenterar bakgrunden i ämnet och därigenom vidgar fältet och möjliggör att fler aspekter tas in av respondenten.

3.3.3 Praktiskt genomförande

Intervjuerna sker som ovan nämnt individuellt. De är semi-strukturerade och skapar utrymme för diskussion och vidareutveckling. Två kategorier av uppgiftslämnar intervjuas. Den ena kategorin är bankanställda, eller de som definieras som konsumenter av årsredovisningar. Den andra kategorin utgörs av redovisningskonsulter och revisorer som utvecklar och tillhandahåller hjälp med upprättande av årsredovisningar, här definierade som producenter.

Intervjufrågorna skickas i förväg, detta för att möjliggöra att respondenterna kan förbereda sig i ämnet. Risken med metoden är att svaren anpassas i förväg och att de inte alltid återspeglar verkligheten och i många fall kan spontana svar lysa med sin frånvaro. Men med tanke på ämnets komplexitet är detta ändå en metod att föredra då risken för ett stort svarsbortfall ökar om respondenterna inte lyckas formulera sina ståndpunkter och förbereda sig inför intervjun i god tid.

Intervjuerna genomfördes i respondenternas naturliga arbetsmiljö och tog cirka en timme för att på detta sätt skapa ett bekvämt och avslappnade möte. De spelades in för att inte riskera att något viktigt utelämnas. Författarna fick inspelningen beviljad i förväg och gjorde det tydligt att namn och bolag inte kommer att återges, även detta för att öka bekvämligheten och skydda respondenternas integritet. Detta ökar också möjligheten för att djupare åsikter framkommer, som annars hade gått förlorade. För att dessa skulle framkomma kunde följdfrågorna omformuleras och nya aspekter tas upp i takt med att antalet genomförda intervjuer ökade. Dock avvek de aldrig från studiens syfte och bidrog endast med en förtydning av tidigare respondenters yttranden.

De inspelade svaren analyserades och viktiga nyckelord och citat antecknas. Tillvägagångssättet riskerar att bli subjektivt då författarnas värderingar och förväntningar kan styra vad som är av vikt att tas upp. Försök att neutralisera risken i största möjliga mån har gjorts genom att det i bearbetningen även togs upp åsikter som motstrider det uppställda problemet. Respondenternas svar kan komma att ställas mot varandra och skapa en diskussion och argumentation. Dock kvarstår medvetenheten om att spår av författarnas egna förhållningssätt till studien fortfarande kommer att finnas kvar.

3.3.4 Empiri och analys

För att respektera och skydda respondenternas integritet återges endast befattningen. Det empiriska resultaten har integrerats och analys görs parallellt i presentationen. Då likheten i de erhållna svaren ansågs vara signifikant skulle en uppdelning av intervjuerna i enskilda stycken leda till upprepning och minska läsarens intresse. Därför kombinerades alla intervjuer och de gemensamma åsikterna

utökas med citat som ger studien djup och ett högre akademiskt värde. Syftet är inte att visa vad enskilda företag och personer tycker utan hur en generell uppfattning kring fenomenet årsredovisning som beslutsunderlag är. Respondenternas befattning har betydelse i svaren kring årsredovisningen, då betoning på kvantitativ och kvalitativ information skiljer sig och därför tituleras de i berörda avsnitten.

Att analysen görs parallellt med empirin skall ge läsaren möjlighet att dra egna slutsatser kring hur väl den teoretiska grunden överensstämmer med verkligheten. Dessutom ges möjligheten till att återkoppla den offentliga debatten som återspeglar praktiken men ändå inte tar upp problemet som författarna valt att undersöka. Till sin uppbyggnad är avsnittet disponerat på samma sätt som de underliggande avsnitten teori och offentlig debatt. Detta skapar en röd tråd och läsaren kan särskilja de olika områdena från varandra samtidigt som en tydlighet framhävs.

3.3.5 Tillförlitlighet och relevans

Reliabilitet och validitet är två begrepp av ytterst relevans. Med reliabilitet menas hur tillförlitlig studiens resultat är. Tillförlitligheten kan mätas som graden av frånvaron av slumpmässiga (osystematiska) fel. Sådana fel kan identifieras hos den som utför mätningen eller omgivningen där mätningen utförs. Reliabiliteten hos kvalitativa undersökningar kan ofta ifrågasättas då undersökningen ofta påverkas av känslor. Respondentens erfarenheter och värderingar gör att en eventuell upprepning av studien inte alltid leder till samma resultat (Rosengren et al.1992). De genomförda undersökningarna dokumenteras därför väl genom inspelningar och anteckningar. Dock måste tilläggas att reliabiliteten många gånger har någon större grad av betydelse i kvantitativa undersökningar än kvalitativa.

Validitet i sin tur är frånvaron av systematiska fel. Förekommer inga sådana fel täcker den teoretiska och empiriska definitionen varandra och studien mäter det den är avsedd att mäta (Rosengren et al. 1992). Det talas om tre typer av validitet: ytvaliditet, extern validitet och begreppsvaliditet.

Ytvaliditet har sin största betydelse vid utvecklingen av nya mått. Forskaren vill påvisa att det nya måttet återspeglar innehållet i det som är aktuellt. Enkelt illustrerat är ytvaliditet sambandet mellan empiri och teori (Rosengren et al. 1992). Yin (2006) menar att brister inom den ytliga validiteten är falska samband och effekter. Därav granskas den insamlade informationen kritiskt och fokus har lagts på att identifiera ytterligare faktorer som kan tänkas påverka resultatet av det formulerade problemet.

Begreppsvaliditeten behandlar sambandet mellan teoretiska och empiriska motsvarigheter (Rosengren et al. 1992). Utgångspunkten var därför att undersöka ett flertal källor för att minska subjektiva bedömningar.

3.3.5.1 Överförbarhet (extern giltighet)

Den sista kategorin av validitetsmått, extern validitet, handlar om hur en studie kan generaliseras. Med generalisering menas huruvida studien kan upprepas och samma resultat erhållas. Enligt Jacobsen (2002) är det viktigt att observera att kvalitativa studier i regel inte har för syfte att generalisera resultat från utvalda enheter på en hel population. Syftet kan istället ses som ett försök till fördjupning och förståelse av generella begrepp och fenomen.

Överförbarheten påverkas bland annat av faktorer som kopplas med hur urvalet av enheter har skett. I detta fall intervjuas personer med stor kunskap inom ämnet, både praktiskt och teoretiskt vilket ska möjliggöra studiens upprepning (Jacobsen 2002).

Den offentliga ståndpunkten av det undersökta ämnet skiljer sig ifrån den praktiska på grund av politisk känslighet i frågan. Slutsatsen bygger på resultatet av den empiriska undersökningen och respondenternas professionella uttalanden vilket gör att förhållningssättet kan klassas som positivistiskt. Positivism brukar oftast förknippas med naturvetenskapliga studier då sanning ses som något objektivt hämtat från kvantitativ empiri. Bryman (2005) skriver i sin bok *Företagsekonomiska forskningsmetoder* att även kvalitativa undersökningar kan uppvisa drag som förknippas med naturvetenskapliga modeller. Bland annat nämns begreppet *empiricism* vilket innebär att forskaren lägger ”*samma tyngd på vikten av en direkt kontakt med den sociala verkligheten som för alla undersökningar*” (Bryman et al. 2005:489). Empirin blir då objektiv och forskarens subjektivitet får en mindre roll. Det som ytterligare talar för ett positivistiskt synsätt är att respondenternas påverkan från författarnas håll blir ytterst liten. Då författarnas oerfarenhet i detta komplexa ämne är relativt stort gör att uppgiftslämnarna inte påverkas i sitt förhållningssätt till det givna temat eller i sina uttalanden. Dessutom studeras åsikter och inte beteende.

3.4 Sammanfattning

Studiens upplägg är tänkt att spegla en kreditansökans väg till kreditbeslut och utgår från redovisningen till riskbedömning. Kreditbedömning ses som ett fenomen då det utgör ett begrepp som inte kan definieras av standardiserade mallar eller grundas i teorier.

Utgångspunkten är i befintlig teori vilket gör att en deduktiv ansats användas. Relevans och tillförlitlighet styr underlaget för litteraturgenomgången. Ämnets komplexitet gör att genomtänkta

begränsningar måste göras. För att upprätthålla kvaliteten har avgränsningarna främst riktats mot väldokumenterade områden ständigt aktuella i den dagliga pressen. Det har förutsatts att läsaren har någorlunda akademisk bakgrund och är bekant med ämnet.

Primärdata utgörs av empiriskt material och är data som är insamlad av forskaren själv för detta ändamål. För att få svar på forskningsfrågan används den öppna individuella intervjun som metod. De är semi-strukturerade och skapar utrymme för diskussion och vidareutveckling. Avsikten är att kartlägga fenomenet hur redovisningens utformning upplevs av motsvarande part och i viss mån få representativa åsikter. Flexibiliteten i den kvalitativa intervjun är av stor vikt vid valet av metod.

4. Offentlig debatt

De sent uppdaterade teorierna skall här kompletteras med reflektioner kring dagens utveckling. Den offentliga debatten undersöks och återges för att utfylla informationsglappet och ge ytterligare stöd för att klargöra kreditbedömningsprocessen. Kapitlet börjar med att behandla hur utvecklingen ser ut på redovisningsområdet för att sedan övergå till kreditbeslut och riskbedömning.

4.1 Förslag om förenkling

Lagstiftaren menar att lagstiftning skall säkerställa att redovisningen ger en välgrundad och relevant information men att dagens krav kan upplevas som överflödiga och kostsamma (SOU 2008:67). Nedan återges hur framtiden ser ut för det lagstiftade informationskravet.

I samband med budgetpropositionen våren 2007 överlämnade regeringen ett förslag om ett förenklingsarbete för företagen som ska sänka de administrativa kostnaderna med upp till 25 procent. Däribland finns förslaget om avskaffandet av revisionsplikten för alla företag som enligt Europeiska Unionens definition klassas som mindre företag. Andelen uppgår till 97 procent. Denna fråga är fortfarande under utredning men det mesta tyder på en avskaffning (Precht 2008 nr 8). Vidare kommer också en förenkling av de befintliga reglerna att göras (Regeringen 2008).

För redovisningens del framkommer det i Statens Offentliga Utredning vilka planer som finns för förändringar. Förslagen grundar sig främst i argumentet:

"Att viss bestämmelse i den svenska lagstiftningen saknar motsvarighet i IASB:s normgivning är därmed en omständighet som vi menar talar för att bestämmelsen saknar berättigande" (SOU 2008:67 s. 115)

Utredningen vill påvisa att de svenska kraven på redovisningsinformation i vissa sammanhang är överflödiga. Fokus har främst riktats mot de noter ett företag är skyldigt att upprätta i samband med årsredovisningen. Bland annat nämns information om könsfördelning och sjukfrånvaro. Även information om löner och avgångsvederlag är enligt utredningen överflödiga då det för småföretagare kan kännas som integritetskränkande. Kostnaden är större än nyttan heter det, speciellt med tanke på att det är väldigt få grupper i intressesfären som har användning av sådan tilläggsupplysning (SOU 2008:67).

Väl omdebatterat är förslaget om en kraftig förenkling av förvaltningsberättelsen (Precht 2008 nr 8). Den statliga utredningen stödjer sig på en utredning utförd i tidskriften Balans regi år 2006 som

visar att de flesta företag, med undantag för börsnoterade bolag, i regel är dåliga på att upprätta en sådan. Det har visat sig att förvaltningsberättelsen sällan uppfyller det lagstiftade kravet på information, är subjektivt uppbyggd och att användaren har svårt att bilda sig en välgrundad bild av företaget. Förslaget är därför att endast ett minimikrav enligt EU:s förordning ställs och att detta krav skall återspegla den information som krävs för att en intressent skall erhålla en realistisk bild av företaget (SOU 2008:67).

Vidare är förslaget om förändring av gränsvärdena för möjlighet att upprätta ett förenklat årsbokslut ytterst aktuell. Utredningen och dess ansvariga nämnd vill sänka gränsvärdena för tillämpning av förenklat årsbokslut från dagens tre miljoner i nettoomsättning, omfattat endast enskilda näringsidkare, till att omfatta alla mindre företag som inte är skyldiga att upprätta årsbokslut. I detta regelsystem är balans- och resultaträkningen starkt förenklade jämfört med uppställningsformerna i årsredovisningslagen (SOU 2008:67).

En ytterligare viktig förändring av stor vikt är förslaget om sänkt aktiekapital. Utredningen SOU 2008:49 föreslår att en ändring av kravet för aktiekapital bör göras från dagens krav på 100 000 kronor till 50 000 kronor. Skälet till sänkningen är att det lagstadgade beloppet vanligtvis är så lågt att det kan förbrukas på kort tid och uppfyller inte därför sitt syfte som en del av borgenärsskyddet. Genom en sänkning tror regeringen att företagsformen aktiebolag kommer att vara mer attraktiv.

Ansvar för framtida reglering, löst uttryckt, kommer att föras över till Bokföringsnämnden. Bokföringsnämnden skall utföra normer som ska precisera innebörden av lagstiftningens krav och tillfredsställa marknadens behov. Regeringen räknar med att företagen kommer att spara cirka 400 miljoner kronor på enklare redovisningsregler, vilket utgör en besparing på cirka 20 procent (SOU 2008:67).

4.1.1 Förvaltningsberättelsen

Upprättandet av förvaltningsberättelsen utgör enligt statens utredning en betydande del av de administrativa kostnaderna. Regeringen vill därför enligt propositionen effektivisera systemet på denna front genom en förenkling eller nästintill avskaffning av förvaltningsberättelsen. Den tillsatta utredningen har, som ovan nämnts, dragit slutsatsen om att dessa i dagens läge brister på flera håll och att den återgivna informationen sällan används i tänkt mån. Istället bör endast de minimikrav som ställs från EU behållas då de anses vara tillräckliga för att ett rationellt beslut skall kunna fattas. Utformningen på förvaltningsberättelsen kommer således att ändras (SOU 2008:67). I dagens läge skall den utgöra en omfattande del av årsredovisningen och bland annat ange information som

skall återge en förklaring av verksamheten och inträffandet av väsentliga händelser under räkenskapsåret. En vidare förklaring av kravet kan erhållas i **bilaga 2**. Enligt propositionen till den nuvarande formen av förvaltningsberättelse menade den dåvarande socialdemokratiska regeringen att det i svensk rätt inte existerade en motsvarighet till EU:s krav på att en förvaltningsberättelse skall innehålla ”en beskrivning av de väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som [bolaget] står inför” (Prop. 2004/05:68 s 10). Vid en eventuell förändring av dagens regelsystem skulle relevant information istället befinna sig i notapparaten och därmed riskeras informationsbortfall. Av det nuvarande kravet hade följande bestått i reviderad form (Precht 2008 nr 8):

- Redovisning av förvärv av egna aktier
- Vinstdisposition
- Företagets utveckling de närmaste åren
- Andra förhållanden som anses viktiga för bedömning av företaget

I en intervju med Margit Knutsson, ordförande för utredningen om enklare redovisning, utförd av tidskriften Balans (Precht 2008 nr 8) påpekas det dock att det en stor del av informationen istället bara kommer att överflyttas till noterna.

4.1.2 Årsredovisning och förenklat årsbokslut

I utredningen SOU 2008:67 föreslås möjligheten att tillåta alla enskilda företag och handelsbolag att tillämpa förenklat årsbokslut. Idag får endast enskilda näringsidkare som har en nettoomsättning upp till tre miljoner kronor avsluta sin bokföring med ett förenklat årsbokslut. Resterande andel är skyldiga att upprätta ett vanligt årsbokslut eller en årsredovisning. Utredningen föreslår att regelverket om årsbokslut skall avverkas helt och hållet då regelverket är uppbyggt på EU:s fjärde direktiv och anses vara mer komplext än nödvändigt. Det drivande argumentet är om det höga kravet på detaljriktighet är nödvändigt.

Därmed sker ett informationsbortfall ske då både resultat- och balansräkningen är i hög grad enklare i sin uppbyggnad än motsvarande former funna i årsredovisningslagen (SOU 2008:67). I dagens läge bedrivs två tredjedelar av alla företag i Sverige i andra former än aktiebolag (Precht 2008 nr 8), och av alla företag har mer än hälften en omsättning under tre miljoner kronor (Statistiska centralbyrån 2008). Därav blir frågan vilken effekt en förändring verkligen kommer att ha.

I det första numret av Balans 2009 diskuterar Skough (2009 nr 1) vilka konsekvenser en förändring kan få. Han menar bland annat att regeringen satsar på fel regler i sitt mål att sänka kostnaderna då

företagarna främst vill se en förenkling av momsreglerna. Den statliga utredningen påpekar att företagare med all rätt kan behålla tilläggsinformationen så som den ser ut idag, dock kommer det inte att finnas något lagstadgat krav för detta (SOU 2008:67). Skough diskuterar vidare om marknaden kommer att tillåta informationsbortfallet. Enligt ett uttalande från bankföreningen uttrycks ett stöd för de planerade förändringarna (Remissyttrande 2008). Vidare anser föreningen att regeringen även bör tillvarata de möjligheter till lättnader och undantag som erbjuds av EG-direktivet för större företag.

Förenklingarna kommer enligt Skough att kosta företagen lika mycket, om inte mer, i exempelvis kapitalkostnader. På grund av informationsbortfallet kommer marknaden att kräva en högre insyn i företagets förvaltning och ekonomisk aktivitet. Till följd av dagens finansiella kris måste ett förtroende för företagets transaktioner säkerställas (Skough 2009 nr 1).

4.1.3 Sänkt aktiekapital

Aktiekapitalet sägs ha till uppgift att utgöra en garanti för ett bolags borgenärer vid en likvidation (SKV 2009). För att öka konkurrenskraften med övriga EU föreslår, som ovan nämnt, regeringen att aktiekapitalet sänks från dagens 100 000 kronor till 50 000 kronor. Den framtagna utredningen kritiserar påståendet om att aktiekapitalet utgör ett borgenärsskydd och framför att det inte existerar en koppling mellan kravet på aktiekapital och risken i branschen som företaget befinner sig i. Då samma minimibelopp gäller alla bolag oavsett bransch utgör kravet en onödig börda då bolaget i vissa fall inte behöver ha så mycket bundet kapital. Genom att sänka beloppet skulle marknaden reglera andelen aktiekapital i bolaget och en riskanpassning efter bransch sker. Vidare har borgenärer som avtalsvis kan säkra sina intressen inget intresse i storleken på aktiekapitalet. Utredningen benämner de avtalsbenägna borgenärerna som "*anpassade*" borgenärer. Anpassade i den meningen att de bortser från storleken på aktiekapitalet när de beviljar lån eller leveranser. Istället ställs krav på säkerheter i form av borgen och inteckningar. I utredningen argumenteras också ett totalt slopande av bundet eget kapital. Förslaget förkastas då det skulle utgöra allt för stor osäkerhet för de "*icke-anpassade*" borgenärerna av sämre rätt. Dessa får förlita sig till bolagets förmögenhet och det föreslagna aktiekapitalet på 50 000 kronor (SOU 2008:49).

För aktieägare och bolag som är i behov av kredit från finansiärer eller leverantörer kommer i praktiken marknaden och de anpassade borgenärerna att ersätta de lagstadgade kraven. Intressenter tvingas handla mer rationellt i sin riskbedömning och på sikt ses standardiserade avtalsklausuler i allt högre utsträckning växa fram. Lagstiftningen kommer därmed att ha rollen som ett standardkontrakt som senare kan vidareutformas efter behov (SOU 2008:49).

Regeringen vill öka möjligheterna för företagsamma personer att välja bolagsformen aktiebolag men har enligt advokat Svernlöv och hovrättsassessor Larsson Dozet (2008 nr 6) inget empiriskt stöd för sitt mål. De lyfter fram att bankerna förutser en ökad användning av olika former av säkerheter om kravet sänks väsentligt. Detta ifrågasätter den statliga utredningens slutsats om svalt intresse från exempelvis bankerna för bundet eget kapital. Att ett lägre minimibelopp hade gynnat vissa bolag håller Svernlöv och Larsson Dozet med om, men tillägger att en seriösitetsspärr måste hållas på en viss nivå. En seriösitetsspärr kan definieras som en tröskel över vilken grundaren av ett bolag måste komma över genom grundlig eftertanke över affärsidén och dess möjlighet till framtida avkastning. Således skall dagens krav fungera som ett filter för oseriösa ägare som belastar marknaden genom att dessa endast riskerar att förlora sitt insatta kapital.

Precis som med uppluckringen av årsredovisningsreglerna ställer sig Skough (2009 nr 1) kritisk till förslaget. Även här menar han att kostnaden kommer att vara högre än nyttan och att borgenärerna kommer att ta ut en högre ersättning för transaktionskostnaderna för att kompensera sig för risken.

En ytterligare aspekt på situationen presenteras av FARSRS i det andra numret av Balans år 2009. Bland annat har branschorganisationen föreslagit i sitt remissvar att aktiekapitalet bör sänkas till symboliska en krona. Enligt Brännström, FARSRS generalsekreterare, är även det lagstadgade kravet alldeles för litet för att skapa förtroende och att utgöra ett effektivt borgenärsskydd (Brännström 2009 nr 2). Det är mycket annat som hänger ihop och företaget måste ses från ett helhetsperspektiv. Bland annat betonar han likviditeten och kassaflödet som ett viktigt inslag vid exempelvis kreditgivning. Att bedöma företagets överlevnadsförmåga och förmågan att generera likvida medel utgör navet i hjulet menar Brännström. För att skapa ett effektivare borgenärsskydd bör lagstiftaren se över kapital- och borgenärsskyddsreglerna i aktiebolaget och lyfta fram likviditeten samtidigt som aktiekapitalet tonas ned. På detta sätt kommer förtroendet för bolagen att höjas samtidigt som transaktionskostnaderna kommer att sjunka. Ett vidare förslag från generalsekreteraren är att regeringen i sin handlingsplan för enklare redovisning bör se över borgenärsskyddsreglerna och hur dessa kan förbättras (Brännström 2009 nr 2).

4.2 Kreditbedömning

Green (1998 nr 12) beskriver i tidskriften *Balans* att gemensamt för små och nya företag är att relevanta bokslut saknas. I och med avsaknaden av det viktigaste kvantitativa instrumentet sker kreditbedömningen främst med kvalitativa aspekter som bas. Detta tillvägagångssätt skiljer sig markant från större och äldre företag där de kvantitativa aspekterna vanligtvis ses som de viktigaste och mest avgörande. Resultaten som undersökningen i artikeln ger, identifierar fem typbedömningar som inträffar.

- A: Förtroende och kontroll
- B: Positiv dialog och penetration
- C: Ingående undersökning
- D: Tveksamhet
- E: Omedelbart avslag

Den första bedömningen, A, inträffade då banktjänstemannen i tidigt stadium, via sin personlighetsbedömning och intuition kände stort förtroende för den kreditansökande. Effekten av en placering i denna grupp var att någon större och vidare analys av företaget ej behövde genomföras. Green poängterar dock att det inte handlar om total avsaknad av analys. Anledningen till det bevisade tillvägagångssättet är att kontorschefen känner så pass stor tillit till de ”säkra” krediterna att han/hon helt enkelt saknar motivation.

Alternativ B inträffar då banktjänstemannen känner att krediten till övervägande del känns positiv men inte så positiv som i alternativ A. Resultatet av en sådan bedömning blir att ett till flera möten sker efter det första samt att en noggrannare och bredare analys sker.

Den ingående undersökningen i C inträffar då det finns frågetecken kring det presenterade materialet. Undersökning är en djupanalys av företaget som får en väldigt stor inverkan på det slutgiltiga kreditbeslutet.

I fallet D är det initiala intrycket inte så positivt men det finns en viss potential. Den efterföljande analysen får i denna typbedömning en ännu större del i huruvida kredit skall delges eller ej. Green visar med ett par exempel, varav ett återges här, hur detta kan utvecklas i praktiken. I exemplet beskriver han ett projekt som omsätter cirka hälften av den överenskomna budgeten och går i konkurs något år därefter. I detta fall var kontorschefens initiala intuition korrekt men den efterföljande analysens utfall blev negativ.

Det sista fallet, E, där omedelbart avslag uppstår dominerar det initiala intrycket i mångt och mycket. Någon vidare analys av kreditansökan görs sällan.

Den presenterade processen bevisar att en kreditbedömning grundar sig först i intuition och personlighetsbedömning för att desto osäkrare krediten är, desto mer förlita sig på vidare analys bestående av faktorer som bestäms av kontorschefens informationsbehov. Tillvägagångssättet kan på så vis påstås vara subjektivt vilket står i strid med litteraturen inom området. Artikeln ger konkreta förslag på hur bankerna skall kunna effektivisera sina kreditbeslut vid nya - och småföretag. I korthet innebär effektiviseringarna att skapa och identifiera typfall som kan användas för att gruppera kreditansökningarna. Fler och utförligare manualer borde även produceras enligt Green (1998), men ledningen bör fortsättningsvis framhäva betydelsen av intuition och personlighetsbedömning.

4.2.1 De nya förmånsrättsreglernas inverkan på kreditmarknaden

Nya förmånsrättsregler medför färre krediter från banker till små- och medelstora företag. Det skriver Bergström (1999) i *Ekonomisk debatt*. Anledningen till problematiken är att företagshypoteket har tappat i värde. Små- och medelstora företag använder främst företagshypoteket som säkerhet när stora krediter tas och risken med regeländringarna är att banker stryper sin kreditgivning till de osäkrare bolagen som vanligen skulle ha fått kredit. Alternativet till strypning är att bankerna tar ut en riskpremie som blir så pass dyr att bolagen helt enkelt inte har ekonomisk stabilitet att ta nya krediter. Bergström menar att bankerna kommer att riskklassificera de nyare företagen så högt att strypning troligtvis blir det mest aktuella. På så sätt drabbas hela kreditmarkanden i hög grad då inlåningen från de små- och medelstora företagen är en viktig del av den totala marknaden. Å andra sidan menar Bergström att det skulle kunna medföra positiva effekter. Han pekar på att framtida företagsrekonstruktioner och konkursrealisationer kan bli smidigare då företagshypoteket inte är lika låst med de nya reglerna.

Den nya regleringen trädde i kraft 2004 och det debatteras redan om ett återinförande av den gamla regleringen. Svenskt Näringsliv som länge arbetat för ett återinförande skriver (Wigart 2008) att företagshypoteket åter blir en stark säkerhet vid kreditprocesser om propositionen från regeringen röstas igenom. Vid ett införande av propositionen återgår inte bara företagshypoteket, utan det medför även ännu bättre förmånsrätt än tidigare genom att staten gör avkall på återkrav av utbetalda lönegarantier. Detta sammantaget innebär att små- och medelstora företag lättare kommer att beviljas krediter av banker.

4.2.2 Minskad kreditgivning

Bankerna stryper krediter till små- och medelstora bolag. Det berättar Almis¹⁰ finansdirektör Hallberg i Dagens Industri (Thermaeus 2009). Hon märker av en ökad efterfrågan från företagen och det beror enligt henne på att bankerna blivit hårdare med att låna ut pengar. Detta är anmärkningsvärt då det är Almi som tar de största riskerna medan bankerna får de bättre säkerheterna. Anmärkningsvärt är det även då Almi tar högre räntor än exempelvis banken och kunderna trots det fortsätter att öka i omfång för Almis räkning. Bankerna svarar på kritiken om de minskade krediterna till små- och medelstora bolag via Josefson i en artikel i Dagens Industri (Dahlberg 2009). Josefson menar att SEB:s policy kring företagsutlåning är helt oförändrad men att på grund av att fler företag har minskat sin kreditvärdighet ser det ut som om utlåningen minskat drastiskt. Hökby från Nordea håller med och förtydligar att det är lågkonjunktorens effekter som märks i den minskade utlåningen. Trots bankernas försäkran menar kritiker att de far med osanning och att statistik från riksbanken visar prov på detta. (Dahlberg 2009)

4.3 Riskbedömning

Att mäta risker utgör en del av bankens dagliga verksamhet men de senaste åren har vikten av att utveckla metoder som på ett korrekt sätt kan fastställa storleken på risken fått ökad betydelse. Behovet av en bra riskuppskattning har drivits på av den affärsmässiga företagarandan att på ett korrekt sätt prissätta den verksamhet som bedrivs. Även de relativt nya kapitaltäckningsreglerna, Basel II, har starkt påverkat marknaden att identifiera och kvantifiera de riskerna en bank ställs inför. (Finansinspektionen 2007)

Redan innan denna reglering trädde i kraft år 2007, publicerar tidskriften Balans (Forsell 2004) en artikel som talar om de krav och möjligheter regelverket Basel II kommer att medföra. Då det beskrivs i artikeln att i det befintliga banksystemet, föregångaren till Basel II, kunde påvisas stora brister och att behovet att modernisera regelverket var starkt. De dåvarande reglerna täckte inte alla risker och var inte en god måttstock på finansiell styrka. Det påpekades också att systemet inte skilde på goda och dåliga risker, vilket påverkade den prissättning som förekom.

Vad Basel II innebär för riskhanteringen inom bankerna, är en fråga som är problematisk att besvara då de svenska bankernas implementering av modellerna har skett successivt under en två års period. Något som har uppmärksamats i den offentliga debatten är att de svenska storbankerna tjänar miljardbelopp på det minskade kapitalbehovet som Basel II för med sig. I ett pressmeddelande från

---

¹⁰ Almi uppdrag är att främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag samt stimulera nyföretagandet i syfte att skapa tillväxt och förnyelse i svenskt näringsliv. Almi ägs och drivs av svenska staten.

SAS Institute (2008) lyfts denna ståndpunkt fram med grund i bankernas årsredovisningar. Basel II inverkan skapade fem procents mindre kapitalbindning under 2007, vilket skulle vid full implementering motsvara totalt 28 procent mindre bundet kapital. SAS Institute påpekar på grund av övergångsreglerna att frigörelsen kommer att bli utspädd på de kvarvarande åren och medföra framtida vinster på grund av de nya reglerna.

Riskbedömningen i svenska banker har och håller på att genomgå en stor förändring i och med Basel II och dess påverkan har varit relativt omfattande då bankers kapitaltäckningssystem skall genomgå av finansinspektionen. Den nära inblandningen i de svenska banker är något som finansinspektionen uppmärksammat i en artikel publicerad i Dagens Industri (Finansinspektionen 2004). Finansinspektionens återger en gedigen dokumentsamling som påvisar hur banker och andra finansiella aktörer ansöker om ett godkännande av sina riskbedömningsmodeller. I SAS Institute pressmeddelande påpekas de fördelar Basel II bidrar till genom förbättrade processer gällande kreditbeviljning och kreditbevakning som en följd av väl fungerande riskhanteringssystem som Basel II kräver. I och med den centraliserade funktionen som ett väl integrerat system bidrar med, håller företaget bättre ordning och allt detta tillsammans med ett automatiserat kreditbeviljningssystem håller nere kreditförluster. Med en differentierad prissättning baserat på den kreditvärdighet som en kund får enligt kreditbeviljningssystemet kan bankerna täcka de kapitalkrav som uppkommer från mer osäkra krediter hävdar SAS Institute. Denna ståndpunkt som pressmeddelandet presenterar kan anses något vinklad då SAS Institute tillhandahåller heltäckande riskhanteringslösningar men trots detta får det anses att inställningen och faktan speglar en relevant bild av den offentliga debatten, då flera tidningar har använt sig av pressmeddelandet i deras nyhetsbevakning (Fond & Bank Online 2008).

Trots Basel II förekommer dålig riskhantering fortfarande, något som KPMG presenterat i en undersökning som tidskriften Fond & Bank online (2009) hänvisar till. Resultatet av studien, där chefer från 500 banker världen över intervjuats, visar på att kompetensen inom styrelser för riskhantering inte är på en tillräckligt hög nivå. Även andra intressanta aspekter läggs fram där respondenter till KPMG:s undersökning påpekar bristen av en integration av bankers risksystem i organisationen. Det visar sig att riskhanteringsavdelningarna i bankerna är väl integrerade inom den strategiska planeringen, men inom den dagliga verksamheten brister det i kommunikationen mellan avdelningarna och riskenheter. Denna brist i kommunikation får de ansvariga för riskavdelningarna att känna sig som en stödfunktion och inte en del av banken. Trots bristen hävdar bankerna att det inte varit en bidragande orsak till den pågående finansiella krisen. I rapporten förklara bankcheferna att den dåliga riskhanteringen inte varit är den främsta anledningen men är av stor betydelse. Men i

undersökningen framkommer att de kortsiktiga bonussystemen anses ha varit en annan viktig bidragande faktor till de beslut som togs vilka ledde till att krisen var ett faktum.

På grund av den kortfattade debatten kring Basel II:s påverkan på bankers riskbedömning valt att undersöka situationen ytterligare genom intervjuer med banker. Intresset ligger i att erhålla deras syn på risker är och vad de anser utgör en bra grund för bedömningen.

4.3.2 Nyckeltal

Nyckeltal är något som används frekvent inom alla typer av organisationer för att visa välmående och styrka företaget har för omvärlden. I Engströms (2002 nr 3) artikel "*Kan nyckeltal påvisa framtida betalningsförmåga?*", publicerad i tidskriften Balans, lyfter han fram fördelar som ett nyckeltal kan besitta då framtida händelser skall förutses. Då användning av nyckeltal skall implementeras bör dessa grundas på en relativt lång tidsserie för att trender som bevitnar hur företaget klarar av de omständigheter som det bemöter i omvärlden skall kunna utläsas. Engström poängterar dock att ett nyckeltal som baseras på allt för få observationer eller mätpunkter kan medföra att de slutsatser som dras är felaktiga. Nyckeltal baseras framför allt på de finansiella rapporter som organisationerna presenterar och dessa utgör endast ögonblicksbilder av verkligheten. Trots detta menar Engström att en väl utarbetad tidsserie baserad på en mängd observationer utgör en stabil grund för att förutse framtida betalningsförmåga. Dock menar han att en jämförelse med gällande branschindex inte visar en korrekt bild av företaget då det är svårt att kategorisera liknande företag med samma grundförutsättningar som den valda organisationen. Bara det att två liknande företag med ungefär likartad verksamhet och storlek innehar olika räkenskapsår kan generera helt olika nivåer på räkenskapsanalytiska mått, vilket kan till exempel bero på säsongsvariationer inom en bransch.

Ovan berörda artikel kommenterades ett år senare i Balans av Englund (2003) där han befäste Engströms linje med att rätt valda nyckeltal kan förutse betalningsförmåga och kan lägga grund för den riskbedömning en bank kan göra på det berörda företaget. Det som skiljer de båda åt är att Englund kritiserar de nyckeltal som Engström valt och menar att de skall kompletteras med mer dynamiska mått då Engström använder sig av endast statiska. Vidare löser han problemet som Engström har svårt att sätta nivåer på avseende gränsnivån för ett högt respektive lågt nyckeltal. Englund förespråkar här en användning av en modell som väger ihop alla måtten till en koefficient och föreslår sedan en mall med satta nivåer på olika risker för betalningsförmåga.

I arbete från Finansinspektionen (2007) beskrivs vad finansiella institutioner skall betänka vid en användning av ett riskklassificeringssystem vare sig det är befintligt eller nytt. De aspekter som tagits upp ovan från de inlägg i tidskriften Balans befästs av Finansinspektionens rapport. Att få in en stor serie av nyckeltal in i modellerna är något som ökar förmågan av att få ett resultat som går att använda i framtiden. Det är också av vikt att de experter som analyserar nyckeltalen som används är väl insatta i den konjunkturella utveckling som sker för att kunna justera för stora anomaliteter som kan påverka utfallet. Men trots denna tillit till experter så innehåller alla riskklassificeringssystem ändå viss grad av konjunkturpåverkan och att få bort denna är den stora utmaning som systemens utvecklare står inför. Ytterligare ett problem som uppstår är aktualiteten som nyckeltalen måste besitta, denna blir klart bristande då markandens utveckling sker i ett rasande tempo och ständigt är under förändring. För att trenden baserad på en stor serie nyckeltal krävs en ständig generering av nya tal för att ha en så aktuell information som möjligt. Då nyckeltalen är baserade på årsboksluten, för de mindre och medelstora företag, blir aktualiteten låg i denna föränderliga marknad vilket ökar risken för konjunkturpåverkan. En avvägning krävs för att hitta en nivå av relevans som också påverkas olika beroende på vilken bransch som man agerar inom.

4.3.3 Finanskrisen

Denna studie har inte som huvudsyfte att spegla hur bankrörelsen har blivit påverkad av kriser som drabbat den finansiella marknaden. Dock spelar kriserna en stor roll i bankernas utveckling av riskhantering, då finansiella krisers uppkomst skall inte vara möjliga när systemen för att hantera olika risker fungerar. I ett anförande från Ingves (2006) påpekar han i sitt anförande att just hanteringen och de regleringar som lyfter fram risker inom banker har hållit finansiella kriser i schack. Han påtalar också att en ständig utveckling av riskhantering och identifiering av nya risker bör ske för att undvika framtida kriser. Då de karateristiska dragen i en kris består av brister i skicklighet att identifiera risker påpekar han även att regleringar och lagar samt tillsynsväsen inte varit fullt uppdaterade de förhållanden som markanden befinner sig i.

Med detta anförande kan den nyliga finansiella krisen ses som ett typexempel på Ingves (2006) scenario på hur en kris uppkommer. Denna har påverkat hela världens finansiella marknader och även den svenska bankmarknaden har drabbats. Dock påpekar Finansinspektionen (2008) att de svenska bankerna inledningsvis har klarat sig lindrigast från krisen. I ett stresstest som Finansinspektionen (Yazdi 2008) utförde visas det, som även nämnts tidigare, att de svenska bankerna är mycket stabila och har bra täckning för dess risker.

Men finanskrisen gjorde bankerna och tillsyns- och regleringsmyndigheter uppmärksamma på en ny typ av risk inom den internationella finansmarkanden. Finansinspektionen (2008) skriver hur bankerna utvecklat ett större behov av likviditet genom den nya kreditinstrument såsom CDO:er¹¹. Dessa handlas på en ny marknad som gör att kapital flyttas från banker till nya marknader. För att det skall vara möjligt att uppskatta den risk som finns krävs att investeraren har god information om den bakomliggande tillgången. Då den nya handeln innebar ett nytt och väldigt komplicerat instrument (CDO), uppkom en förtroendekris som i sin tur skapade en likviditetskris. För mer utförlig förklaring se Finansinspektionens Finansiella Stabilitetsrapport 2008/1: *Likviditetsrisk i banksystemet*.

Likviditetskrisen som uppkom gav upphov till det regleringstillägg som september 2008 utkom från Baselkommittén (2008) då det initiala utförandet av regleringen inte uppmärksammat denna risk på ett väl fungerande sätt vilket rapporten *"Nya principer för sund hantering av likviditetsrisker"* framhåller. Även inom den svenska bankrörelsen har det uppdagats brister inom analys och uppföljning av likviditetsrisker menar Finansinspektionen (2008) och att ett effektivt regelverk för att hantera finansmarknader i finansiella kriser är av stor vikt. Sammanfattningsvis kan sägas att det som Stefan Ingves tryckte på redan 2006 i sitt anförande var något som den internationella markanden inte agerade efter och som talas om i rapporten från Finansinspektionen (2008) krävs ett internationellt samarbete där erfarenheter utbyts och regelverk harmoniseras för att effektivt motverka nya kriser.

4.4 Sammanfattning

Regeringens proposition om enklare redovisning har nyligen blivit utredd och förslag har utarbetats som skall leda till lägre kostnader för företagen i syfte att stärka konkurrenskraften och öka företagandet. Bland annat innefattar förslaget att revisionsplikten skall avskaffas, förvaltningsberättelsen omdisponeras och aktiekapitalet sänkas. Starka känslor hos berörda parter har väckts som har ifrågasatt syftet med förslaget då många kostnader istället hade ökat för att kompensera eventuella informationsbortfall. Därmed borde det finnas utrymme för bankerna att arbeta mer med manualer i kreditbedömningarna. Dock borde kreditgivarna inte helt ta bort intuition och personlighetsbedömning som instrument.

---

¹¹ **CDO (Collateralized Debt Obligations):** Similar in structure to a collateralized mortgage obligation (CMO) or collateralized bond obligation (CBO), CDOs are unique in that they represent different types of debt and credit risk. In the case of CDOs, these different types of debt are often referred to as 'tranches' or 'slices'. Each slice has a different maturity and risk associated with it. The higher the risk, the more the CDO pays. Investopedia (2009)

Kreditgivningen till nya och mindre företag verkar ha minskat. Minskningen kan främst förklaras med hjälp av företagshypotekets ändrade reglering och den pågående lågkonjunkturen. Bankerna menar samtidigt att de inte ändrat något i sin kreditbedömning som medför minskade krediter. I samma veva har bankernas riskhantering klarat Finansinspektionens kontroll och den nyliga krisen har klarats av inledningsvis relativt bra enligt de första prognoser som släppts av deras kontrollorgan. Dock lyfts ett varningens finger då förmågan att få riskhanteringen att genomsyra hela företaget verkligen bör eftersträvas. För att se hur debatten kring nyckeltal utspelats sig kan understrykas att nyckeltal på ett bra sätt kan användas för att förutse framtida betalningsförmågor dock skall en generalisering av branscher undvikas då alla företag är egna individer.

5. Intervjuer

Detta avsnitt har för avsikt att sammanfatta de intervjuer som gjorts med samtliga respondenter på ett löpande sätt där tidigare uppdelning av ämnet presenteras nedan. Kapitlet återges med insikter som tagits i både den akademiska litteraturen och den offentliga debatten för att kunna analysera och ge en förklaring till svaren som erhållits.

5.1 Årsbokslut och årsredovisning

Som tidigare framhållits står dagens regelverk under en massiv översikt där förändring står för dörren. Det kulturella förhållningssättet som bland annat Jönsson (1991) framhåller gällande redovisningens skillnader i olika länder verkar ha minskat i betydelse. Strävan efter en konkurrenskraftig redovisning har gjort att fokus riktas allt mer mot det internationella planet än tidigare där reglering och normering har internationella förebilder. Den planerade förändringen skulle som Marton (2008) menar därmed kunna bli än mer abstrakt och principbaserad än dagens. Trots eventuella informationsbortfall har många departement, föreningar och utskott varit positiva till förslagen. Här undersöks varför en sådan syn framhålls och hur praktikerna förhåller sig.

Bankföreningen har ställt sig positiv till regeringens förenklingsarbete, något som uttalat medför kraftiga förenklingar i presenterat material. Hur kommer kreditbedömningen då att påverkas? Detta blir ledstjärnan i denna del av intervjun.

Riaf-Belkaouis (2005) modell om normeringsprocessen, där en beskrivning av ett visst problem följt av en offentlig debatt eller diskussion som resulterar i en lösning, kan här tillämpas. Problemet har belysts av företagarna som menar att krångliga och dyra regler sänker deras konkurrensfördelar, främst på den Europeiska marknaden. Därmed har lagstiftaren lämnat ett förslag på lösning och den offentliga debatten har tagit fart. På grund av politisk känslighet skiljer sig den offentliga attityden från den lokala. Banker kännetecknas allmänt av en trögrörlig uppsättning av regler och normer. Under hela den moderna ekonomiska historien har kreditinstituten alltid blivit strakt kritiserade och utpekade för sitt sätt att bedriva kreditgivning. Den positiva inställningen till regeringens förslag är snarare en neutralitet bankerna vill förmedla till förslaget, menar flera av de intervjuade. Banksfären vill inte bli anklagad för att sätta stopp för utvecklingen och kommer därmed att rätta sig efter de förutsättningar som gäller. Lösningen blir därför intressant att följa menar respondenterna. Samtidigt är företagsrådgivarnas stöd till förslaget svagt då arbetet mot kunden kan komma att försvåras. Informationsbortfall tvingar bankerna att närma sig kunden på ett annorlunda sätt då kraven på säkerhet ökar. Därmed uppstår frågan om Artsbergs (1992) asymmetrier skapas genom misstro. I jämförelse med enskild firma eller handelsbolag, företagsformer med enklare redovisning

men som inte behöver revideras och som saknar ett ansvarsfrihetsinstitut, kräver bankerna oftast en personlig borgen för att säkra sina intressen. Därav ses förslaget på förenklat bokslut inte som något större hot, men även i detta fall är detaljrikedom en klar fördel. På grund av att majoriteten av de svenska bolagens omsättning är relativt begränsad och understiger tre miljoner kronor, liknar aktiebolagen i de flesta fall de alternativa företagsformerna. Detta då kreditinstituten även här kräver ett personligt åtagande för företagets räkning. Alternativt undersöks möjligheten för ägarna att skjuta till kapital till bolaget eller en säkerhet krävs, mer om detta se nedan. Kreditchefen menar att banken och ägaren måste mötas på vägen och att ett stöd från ägaren utgör en väsentlig del av processen.

En årsredovisning visar historisk data och följderna av detta blir därför att dess användning minskar. Dock utgör den fortfarande en viktig informationskälla för bedömning av framtiden. En vidare förklaring om användningen av specifika nyckeltal och liknande information från årsredovisningen framhålls i de senare styckena, men här måste läsaren uppmärksammas på att trots begränsningarna grundas analytiska framtidsmodeller på information med ursprung i redovisningen. Vad som här vill påpekas är att en intressent kan enligt respondenterna få aspekter som exempelvis visar ägarnas tilltro på företagets framtid. Precis som Marton (2008) menade att avskrivningsplaner kan omtolkas och visa hur företaget bedömer sin avkastningsförmåga på maskiner och andra tillgångar kan bankerna använda detta i sin bedömning av framtida kassaflöden. Även värdet på ställda säkerheter kan erhållas. Några av respondenterna kvantifierar årsredovisningens användning till cirka 30 procent, något som inte understöds av majoriteten som tvivlar på att en kvantifiering är möjlig då betydelsen av enskilda beslutsområden inte kan göras. Årsredovisningens självständighet blir härmed begränsad.

Enligt alla de intervjuade bankrespondenterna finns det i bankerna ett internt utarbetat regelverk och system som ställer krav på vilken typ av information som krävs för att ett riktigt och säkert kreditbeslut skall kunna fattas. En av företagsrådgivarna uttrycker att det vid en förändring av befintliga regler måste vara kvaliteten som skall styra arbetet. Då dagens system bygger på en öppenhetsprincip, där viss företagsspecifik information blir allmän genom Bolagsverket, utformas ett institutionellt system kring hur exempelvis intressenter skall agera vid kontakt med företaget. Om det använda regelverket ändras måste det uppstå konsekvenser och kreditgivningen blir svårare. Bankdirektören menar att förenklingar i regel gör det svårare att bedöma företag. Dagens redovisningsregler är av hög kvalitet vilket medför ett ökat förtroende för företagens externa rapportering. Skulle inte de planerade reglerna motsvara konsumenternas förväntningar kommer företaget att drabbas av större informationskrav och förtroendepress.

5.1.1 Årsredovisningens informationsvärde och förtroendet till revisorn

Vid ett upprättande eller revidering av en årsredovisning ligger dess läsare överst i producenternas åtanke. Genom att sätta sig in i dennes situation försöker redovisaren eller revisorn förstå vilken typ av information är viktig i konsumentens användning. Att hjälpa klienter med klassificering och justering utgör en del av den dagliga verksamheten och är detta inte möjligt måste en anmärkning göras för att garantera användarens säkerhet. Kvaliteten på dagens årsredovisning anses vara hög bland producenterna, men för att ett fullgott informationskrav skall uppnås krävs det mer "*kött på benen*". Bland annat föreslås det att företagen bör tvingas till att lämna mer information i noterna om olika kostnadsposter och vilken ställning det befinner sig i. Med ställning menas sammansättningen på leverantörsskulder och kundfordringarna etcetera.

På frågan om förvaltningsberättelsens betydelse medger producenterna att denna skiljer sig markant åt från bolag till bolag och att ett enhetligt svar därmed inte är möjligt. Trots sin breda erfarenhet ställer sig dessa respondenter frågande till varför lagstiftaren varit så dålig på att utforma konsekvenser för bristfällig rapportering av detta slag. En jämförelse görs med exempelvis förseningsavgiften på en sent inskickad årsredovisning till Bolagsverket.

För att ge mjuk data, främst förvaltning, till företagets intressenter vill redovisarna istället betona revisionsberättelsen som den viktigaste källan. I denna kan revisorns anmärkning utgöra en kraftig nedvärdering och skapa en förtroenderubbning. Tanken bakom slopandet av förvaltningsberättelsen är dock svårbegriplig. Revisorerna menar att de i sin revisionsberättelse kan lämna synpunkter på att viktiga utelämnande av väsentlig information i förvaltningsberättelsen har gjorts. Om denna hade skrivits på ett korrekt sätt hade konsumenterna erhållit grundläggande beslutsinformation och därmed sett berättelsen som det viktigaste dokumentet. Därmed bör förvaltningsberättelsen istället utökas och förlag ges om förenklingar (med andra ord förklaringar) i vissa moment. Lagstiftaren måste göra betoning på berättelsens betydelse. En revisor följer bolaget löpande genom sitt revideringsarbete och erhåller en övergripande bild av bolaget. Genom avsaknaden av förvaltningsberättelsen menar dessa producenter att intressenters möjlighet till en någorlunda liknande uppfattning drastiskt kommer att inskränkas. Vidare bör kravet på uttalande om framtida utsikter skärpas. Dagens lagstadgade krav omfattar endast perioden från balansdagens till och med revisorns påskrivande, en period som ibland kan vara alldeles för kort. Att, som statens utredning föreslår, placera framtidsinformation i notapparaten är olämpligt då noterna endast har till syfte att förklara det redan upprättade bokslutet och utgör således endast en förklaring på historisk data.

Förslaget om avskaffandet av revisionsplikten ses komma med både hot och möjligheter. Att

konsumtionen av yrkets produkter inte skall utgöra en plikt är oftast det starkaste argumentet till förslaget. Sammantaget kan avskaffningen vara sund då det antalsmässigt existerar många bolag med få förändringar under verksamhetsåret vilket gör att revideringskravet kan mildras. För dessa spås att en ny uppsättning av produkter komma att erbjudas. Branschorganisationen FARSRS har sedan tidigare utvecklat bokslutsberättelsen som är enklare i sin utformning men fortfarande ger en viss trygghet till externa beslutsfattare, då den utgör ett "kvitto" på att bokslutet har upprättats enligt svensk lagstiftning. Efterfrågan på bokslutsberättelsen väntas öka men vikten av detta dokument kommer vid beslut inte att väga lika tungt som dagens fullt reviderade årsredovisning. Dock kan den ändå utgöra en viktig informationskälla då det trots allt är fackmän som granskar bolagets räkenskaper menar de intervjuade redovisarna. En efterfråga på att justera och förbättra värdet på bolagets tillgångar existerar, men professionens yrkesstolthet hindrar justeringar av detta slag. I det nuvarande läget kan revisorn endast göra en bedömning på huruvida bolagets värdering kan bekräftas. Utan en extern granskare riskerar leverantörer och kreditinstitut att bli förvillade och felaktiga beslut kan tas. En sådan förvillning kan bland annat bero på svårigheten med att identifiera felaktiga periodiseringar. Intäkter och kostnader bokförs då i fel perioder och förbättrar resultatet och styrker kreditvärdigheten avsevärt. Händelser av detta slag kan antingen vara medvetna eller omedvetna men utan granskning riskerar de att passera obemärkta och försvåra bedömningen av företagets ställning. Även punktinsatser kan komma att efterfrågas av marknaden. Dessa innebär att en granskning av enskilda poster görs och skall garantera att dessa blivit korrekt rapporterade. Denna typ av tjänster bör inte påverka informationsvärdet.

Eventuella hot som ses vid avskaffandet är marknadsbortfall och en krympande kundstock. De stora revisionsbyråerna jobbar därför aktivt på att ställa om sig för att skapa en efterfrågan och möta det nya kravet från marknaden.

I intervjuernas del om förenklingsarbetet betonade bankrespondenterna avskaffandet av revisionsplikten som en särskilt viktig förändring. Idag har en underskrift från revisorn en betydande förtroendehöjande verkan menar en företagsrådgivaren, ett uttalande som fick förstärkning från alla håll. Underskriften utgör en kvalitetsstämpel och i 99 fall av 100 kommer kravet på extern revidering att kvarstå (uppfattningen till hur sunt ett avskaffande är står här i rak motsats till producenternas åsikt, *egen anmärkning*). Enligt Power (2003) bygger redovisningen ofta på legitimering av det egna handlandet vilket gör att en extern granskare blir den enda kanalen för detaljerad insyn som begränsar redovisningen från att bli ett fullvärdigt subjektivt fenomen. Martons (2008) påstående om bedömningsbaserad redovisning tillför visserligen viktig information men måste i viss mån begränsas och granskas. Särskilt viktig blir revisorns roll i ett företag med en

sämre utveckling menar företagsrådgivaren. Efter flera intervjuer kunde det fastställas att banktjänstemännen oftast inte besitter fullständiga redovisningskunskaper. En tolkning kan göras, enligt Falkman (2000), om hur validiteten och verifierbarheten skall kunna fastställas. Detta kräver att användaren måste ha någon form av kvalitetsstämpel utfärdad av tillförlitliga producenter. Tillförlitliga producenter kan i detta fall utgöras av revisorer. Alternativt ersätter konsumentens kännedom om att redovisningen utförts av professionella redovisare en revisorns underskrift. Rådgivaren menar att alla intressenter utanför ägarkretsen, utsatta för ekonomisk risk, skall ha en möjlighet att se på finansiell information av hög kvalitet och validitet då detta är en avgörande faktor för affärsmässigt samarbete. Därmed kommer inga kvalitetsförsämringar att tillåtas. Skulle detta ändå inträffa uppstår konsekvenser i form av högre prissättning på affären. Revisorn går, som bankdirektören uttrycker det, genom sin underskrift "*i god*" för företaget. Om någon mildare form av revidering görs då revisionsplikten slopas kommer revisorn inte ha ett juridiskt åtagande men mycket väl ett ekonomiskt genom sitt bolags varumärke.

Vad som är viktigt att framföra är kontorschefens kommentar om att en del beslut fattas utan revisorns underskrift vilket ändå kan tala för att avskaffandet av revisionsplikten kan komma fungera. Under vilka förhållanden dessa krediter är utformade går han inte in på. Vidare håller en av kreditcheferna med som menar att förenklingsarbetet i andra länder inte resulterat i större förändringar i kreditgivarnas krav och ställer sig därför frågande till varför Sverige skulle vara ett undantag. Dock kommer dessa krav att kräva mer arbete och resurser för att genomföras vilket gör att en kompensation i form av högre kreditpris skulle behövas menar den andra kreditchefen. Detta skulle alltså påverka priset negativt vilket motverkar förenklingsarbetets syfte, en slutsats byggd på Danmarks nyligen förenklade regelverk. Wluff (1998) påpekade att behovet av en reglering måste verifieras och legitimeras av alla berörda parter för att nyttan skall vara större än kostnaden. Ett nytt regelverk skall ge mer meningsfull och relevant information än det aktuella. Precis som Artsberg (1992) menar bör lagstiftaren undersöka hur företagets ekonomiska resurser kommer att fördelas vid genomförandet, det vill säga om dessa endast går från revideringskostnader till högre bankräntor.

Den sunda avskaffningen tillsammans med resten av regelförenklingsarbetet kan komma att ytterligare betona Bokföringsnämnden vikt som normeringsorgan. Powers (2005) teori om utveckling och betydelsen av revisorn får därför förstärkning då Bokföringsnämnden genom sin sammansättning endast består av personer yrkesverksamma inom redovisningen. Schipper (2003) menar att kraven från redovisningskonsumenterna medför att svagt lagstadgad eller normerad redovisning byggd på principer gör redovisarnas assistans ännu nödvändigare.

5.1.2 Aktiekapital

På redovisningsområdet kvarstår frågan om den planerade sänkningen av aktiekapitalet. Att aktiekapitalet i dag inte utgör något riktigt borgenärsskydd håller alla respondenterna med om. Beroende på storleken på företaget bör kravet anpassas. Mindre företag vars intressenter utsätts för liten risk har knappast någon nytta av ett aktiekapital motsvarande dagens krav. Konsultbolag och liknande tjänsteproducerande företag utgör det vanligaste exemplet i detta sammanhang. Till antal är denna grupp stor men inte till volym. Med detta menas att det flesta bolagen i regel inte har några större lånebehov och att andelen av bankernas totalt utställda krediter är till denna företagstyp liten. I dagsläget utgör reglerna kring det bundna kapitalet en akademisk produkt och fungerar inte i verkligheten säger företagsrådgivaren. Då det nominella värdet på aktiekapitalet är urholkat utgör det inget skydd i alla fall. Att anpassa kravet efter företagets behov har lagstiftaren inte lyckats med. Ett exempel som tas upp handlar om konsolideringen av bolagen i den passerade högkonjunkturen. Bolagen har varit alldeles för lättsinniga i sin konsolideringspolitik. En växande omsättning och höga vinster har i dagsläget växlat om till höga förluster, något som nu går över det egna kapitalet. Då kravet idag är alldeles för litet har flera bolag fått upprätta kontrollbalansräkningar och riskerar att tvångslikvideras. Därmed poängteras vikten av en anpassad reglering. Idag är krav som överskrider det lagstadgade på 100 000 kronor väldigt förekommande. Om aktiekapitalet skall baseras på ett lägre belopp är tvetydigt. Många företag behöver oftast inte så mycket bundet eget kapital men bankerna förespråkar en högre insats från ägaren i hopp om att fördela risken, då dagens krav ändå till viss grad är undergrävt av inflation.

Precis som med avskrivningsplanen, som framhölls tidigare, tolkar bankerna storleken på det egna kapitalet som ett tecken från ägarnas och ledningens förtroende på företaget. Då ägarna inte har mer att förlora än det insatta kapitalet kan lågt aktiekapital och ovilja att skjuta till mer pengar, kombinerat med höga lån betyda att risken är stor för insolvens. Alla intervjuade förklarar att de idag själva ställer krav på mängden bundet eget kapital. Därmed bekräftas en del av den offentliga debattens påståenden om att marknaden själv kommer att reglera mängden aktiekapital, men endast i positiv riktning. Med positiv riktning menas att kreditinstituten endast kan kräva mer aktiekapital och att bolag med "överflödigt" bundet eget kapital sällan kommer att ifrågasättas. En parallell kan dras till Jönssons (1985) och Artsbegs (1992) teorier om "*Information economic*" om än i något annorlunda form. Efterfrågan på bundet eget kapital kan ses som en vara och bör regleras av marknadseffekten. Alla parter är överens i frågan om att en anpassning bör göras men kring lagstadgat minimibelopp går meningarna isär. En bra regel är enligt kontorschefen att banker bör ha ett generellt krav på att affären skall finansieras till cirka 30 procent av ägarna och resten av kreditinstituten.

Producenterna delar uppfattningen om att det idag lagstadgade kravet är förtroendehöjande. Att ha en god soliditet är användbart och öppnar upp för nya möjligheter.

Vad som också framkommit i intervjuerna är motivationen att få fler aktiebolag på bekostnad av andra bolagsformer är helt orimlig. Nya företag, med nya affärsidéer, hade tjänat mer på att starta verksamheten i en enskild firma, med tanke på att bankerna oftast kräver säkerheter i form av personlig borgen. Detta gör att principen om ansvarsfrihet för bolagets affärer ändå motverkas. Åsikterna är i denna diskussion gemensamma från både producent- och konsumentensidan.

5.2 Kreditprocessen i banker

5.2.1 Kreditprocessen i praktiken

Mängden litteratur kring området, bankernas kreditbedömningsprocess, är tämligen tillfredställande men något ålderdomlig. Dessa processer är i studien hittills beskrivna med hjälp av Svensson-Kling (1999), Nutek (1993) och Svensson (2003), samt Greens (1998) artikel. Vid de hållna intervjuerna eftersöktes därför den ovan nämnda processen för att bekräftas eller se om den förnyats.

Hur går en kreditansökningsprocess till i bankerna? Den kreditansökande kommer in på banken och träffar två till fler företagsrådgivare. Att det är fler än en är något respondenterna poängterar då det alltid ska vara dualitet i bedömningarna. Kreditsökanden presenterar sedan kvantitativt material som består av historisk data, kassaflödesanalys, affärsidé, budget och marknadsanalys. Beroende på det presenterade materialets skick och andra kvalitativa invägda aspekter som framkommit vid mötet. Exempel på dessa är ägarens vilja att tillskjuta kapital, ledningens erfarenhet, engagemang och ekonomisk kunskande. Därefter väljer företagsrådgivaren att avslå kreditansökan eller att föra den vidare i för djupare analys, i form av ett kreditpm. Om ärendet fortsätter i form av kreditpm mottar en kreditchef ärendet för den djupare analysen och bestämmer om det blir en affär eller ej. Denna beskrivna process kan ta allt mellan några timmar till upp mot en månad beroende på kreditens storlek eller hur komplicerat det enskilda ärendet är. Det beskrivna tillvägagångssättet ovan påminner i hög grad om teorierna som Green (1997) för fram i sin studie, att de kan ses som nästan identiska. Därav kan slutsatsen dras att kreditgivarna inte förändrat något speciellt i hur en kreditprocess går till i praktiken.

5.2.2 De viktiga faktorerna vid kreditansökan

En respondent rangordnade hur viktiga de olika delarna är i en kreditansökan:

Figur 4. De tre viktigaste faktorerna vid kreditbedömning

1. Personerna bakom - beskrivs som de kvalitativa aspekterna
2. Återbetalningsförmågan – visar framtidsutsikterna och huruvida creditsökanden kan återbetala krediten.
3. Säkerheter – Värdering av säkerheter

Svaren som respondenterna ger visar att det fokuseras på de kvalitativa aspekterna i första hand och att de inte är villiga att fortsätta för vidare analys om de aspekterna inte är tillfredsställande nog. Detta synsätt stämmer väl överens med litteraturen då Broomé (1995) påstod att bankernas synsätt riktades mer och mer mot de kvalitativa aspekterna i spåren efter 90-talskrisen. Både litteraturen och respondenterna bekräftar alltså att fokus gått från att se säkerheter i första hand till att se personen bakom kreditansökan. Därmed kan lagstiftarens påstående om *anpassade* borgenärer ifrågasättas. En annan viktig bekräftelse i rangordningen ovan är att kreditgivaren även gått från att se på värdet i tillgången som anskaffas för krediten till att istället se till vilken avkastning tillgången ger. Ett exempel, för att förklara resonemanget som framkom från en kontorschef, beskriver en skog som införskaffas. Den införskaffade skogen ingår som säkerhet för krediten. Då den inte kommer att ge något kassaflöde förrän om 10-20 år anses investeringen inte kunna betala de räntor och amorteringar som erfordras och därmed kan krediten inte beviljas.

Respondenternas kreditprocesser skiljer sig inte nämnvärt från litteraturen eller vilken affärsbank de arbetar för. Däremot skiljer de sig beroende på vilken position respondenten innehar. De viktigaste faktorerna som framhävs från företagsrådgivarna är kvalitativa egenskaper såsom affärsidé, ledningens erfarenhet och ägarens förmåga att skjuta till mer kapital. Härmed har det bekräftats att bankernas processer fortfarande fokuserar på de mer kvalitativa egenskaperna återigen, speciellt då denna studie vänder sig mot krediter till små- och medelstora företag. Huvudanledningen till detta

tycks vara att den lokala marknaden som dessa företagsgrupper tillhör inte har samma kvalitet och uppföljning på det kvantitativa materialet såsom de större företagen. En annan anledning som framhävs är att ägaren/ledningens egenskaper historiskt sett visat sig vara viktigt för ett mindre företags överlevnad. De respondenterna som innehar högre positioner lägger däremot större vikt vid de kvantitativa aspekterna och utför beräkningar för att se om siffrorna går ihop. Även här poängteras vikten av de kvalitativa faktorerna, men skillnaden är att de inte träffar kunden för att själv kunna utföra en personlighetsbedömning. Istället litar de till materialet som företagsrådgivarna presenterat på området i fråga. En kreditchef menar att det krävs två kvalitativa bedömningar och en kvantitativ för varje kreditärende, då kreditchefen även måste bedöma kunskaperna i personlighetsbedömning hos företagsrådgivaren. Han tillade även att det är något de är medvetna om och använder i sin analys av varje enskild kreditansökan.

Att personlighetsbedömningen är så viktig som respondenterna påstår är inte något som förvånar då både Broomé (1995) och Green (1997) i sina studier har förklarat att så är fallet. Dock är det förvånansvärt att bankerna inte utbildar sina anställda i personbedömning. Något märkligt kan det tyckas vara med tanke på fokuseringen, som nämnts tidigare, på att bedöma personen bakom kredittagaren samt svårigheterna med detta enligt NUTEK (1992). Respondenterna menar dock att det inte har uppvisats några större problem med det nuvarande tillvägagångssättet och att någon förändring inte står vid dörren. Både litteraturen (Broomé et al. 1995) och kreditgivarna visar härmed att bedömningen för närvarande baseras på kreditbedömarnas individuella skicklighet och erfarenhet. Greens (1997) studier bekräftas härmed samtidigt som denna studie visar att hans förslag på att skapa tydliga manualer för att bedöma de kreditansökande inte erhållit någon större genomslagskraft. Däremot används mallar i större utsträckning för det kvantitativa materialet och vid andra kreditgivningsprocesser såsom privatutlåning. Greens (1997) andra slutsats, som innebär att bankernas ledning fortsatt skall belysa personlighetsbedömning och intuition, verkar ha anammats både enligt företagsrådgivarna och kreditcheferna.

5.2.3 Skillnader mellan nya och gamla kunder

Avgränsningen mot små- och medelstora företag innebär att även nystartade företag innefattas av studien. Frågor har därför ställts på om kreditgivarna gör någon skillnad i sin kreditprocess beroende på om kunden är ny för banken eller ej. Alla respondenter oberoende av vilken position de innehar säger att det görs en distinkt skillnad. En företagsrådgivare menar att om banken har en relation till kunden sedan tidigare, litar han mer på att kunden utför sina förpliktelser då kunden har visat ett sådant mönster tidigare. Vidare menar han att kontroll av informationen som presenteras såsom årsredovisningar, budgetar, markandsmodeller med flera, inte är lika hård jämfört med om

kunden är ny. Kritik kan riktas mot ett sådant synsätt då det finns många faktorer som gör att situationen snabbt kan förändras även om kunden har skött sina åtaganden historiskt sett. Kreditgivarna kan därför förbise vissa risker som hade uppmärksammats vid en djupare analys av kunden och det materialet som presenterats. En företagsrådgivare menar att banker har lämnat över ansvaret på företagen själva att bedöma hur framtiden skall utvecklas medan bankerna fokuserar på att göra kontroller för att se så att företaget går i eftersträvansvärd riktning. Stresstester där banken prövar en mindre bra-, väntad och över förväntan utveckling, minskar även det riskerna. Vidare resonerar han att samhället har förändrats till att gå mot fler tjänsteproducerande företag där marknaden spelar en ännu större roll än tidigare och där svängningarna därför sker både oftare och snabbare. På så sätt kan inte bankerna helt enkelt sköta framtidsbedömningen av sina kunder även om de hade velat.

5.2.4 Användningen av informationsdokumenten

Av alla informationsdokumenten räknas årsredovisningen fortfarande som det viktigaste. Anledningen tycks vara, enligt svaren i intervjuerna att Sveriges öppenhet av årsredovisningen medför ett fullgott informationsvärde. En av de viktigaste delarna i årsredovisningen, om inte den viktigaste tycks vara den medföljande kassaflödesanalysen. Dennas vikt kan förklaras av kreditgivarnas vilja att se den framtida betalningsförmågan hos kredittagaren. Kassaflödesanalysen är ett instrument som visar att det finns likvida medel för att driva den dagliga verksamheten och betala räntor och medföljande amorteringar som krediten innebär, enligt en kontorschef. Respondentens terminologi kan tyckas vara förvirrande då kassaflödesrapporter i vanlig mening enbart behandlar historiskt material. Då han vill ha tillgång till ett framtida material kan därför inte en sådan rapport användas. Tolkningen av kontorschefens svar är därför att han syftar på en så kallad likviditetsbudget.

I praktiken använder kreditgivarna Bolagsverket för att föra in årsredovisningen och kassaflödesanalysen i sina ratingmodeller. I dessa modeller behandlas de kvantitativa uppgifterna för att erhålla eftersökta nyckeltal som sedan används för att beräkna riskfaktorn som prissätter affären. Respondenterna, oberoende av befattning tycker att det är ett smidigt system, då de kan fokusera sig på de kvalitativa faktorerna istället. Då prissättningen sker främst via en datorstyrd modell kan kritik riktas mot bankerna för att de inte ser till helheten. Enligt en företagsrådgivare har bankerna löst problemet genom att låta banktjänstemännen lägga in kvalitativa faktorer i modellen samtidigt som de kan justera för fel som kan uppstå vid datamodelleringen. Ett sådant fel ger en kreditchef ett exempel på. I det valda exemplet sänker ratingmodellen automatiskt ratingen för företag som nyligen bytt revisor. Oftast finns det anledning till att göra det, då det enligt statistiken

beror på att revisorn ställt höga krav på företaget som det inte kan ställa upp på beroende på faktorer som är negativa för externa parter såsom kreditgivare. Det som kan hända däremot, är att kreditgivaren kan ställa krav på en kund att byta revisor för att erhålla bättre informationsvärde i årsredovisningen. I detta fallet går respondenten in och justerar denna sänkning så att ratingen inte påverkas av förändringen.

5.3 Risk

I den offentliga debatt som skildrats ovan, har en bild av hur riskhantering bör gå till enligt regleringar och myndigheters krav beskrivits. Hur har alla dessa regleringar påverkat de svenska bankerna syn på risk och har deras riskhantering påverkats av de nya regleringar som uppkommit? Hela riskfokuseringen i detta arbete är endast för att komplettera den kreditgivningsprocess som sker inom banker när företag vill låna pengar till den egna organisationen. Detta fokus har gjort att frågor som berör risk endast ställts till banktjänstemän. Respondenterna har inte heller valts med åtanke på deras inblandning eller deras riskkunnsande inom bankerna utan framförallt på deras roll inom kreditgivningen.

I intervjuerna har frågan hur deras syn på hur bankens befintliga riskhanteringssystem fungerar och hur väl dessa uppfyller de kriterier som respondenterna själva har på risk. En gemensam åsikt är generellt att det system som de olika bankerna har för att uppmärksamma risk fungerar på ett tillfredställande sätt och användningen av dessa har skett under en lång period. Detta gjorde att den nyligen införda Basel II-regleringen, vilken lagstadgat att systemen skall godkännas av Finansinspektionen, inte påverkat bankerna något större och godkännandeprocessen antas inte utgjort något problem.

Hur hänger då riskhanteringssystemet ihop med kreditgivningsprocessen? Alla konsumentrespondenter menar att deras system för riskhantering även till stor del ligger till grund för prissättningen av krediterna. Alla bankerna använder sig av ett ratingsystem där årsredovisning automatiskt matas in i bankens databas och nyckeltal räknas fram för att användas i en tidsserie. Redan här uppstår frågan, som lyfts fram av dels McGoun (1995) och även något som uppkommit i den offentliga debatten angående nyckeltal, om tidsserien är tillräckligt lång för att den skall kunna ligga till grund för en framtida försäkran att företaget inte kommer i obestånd. Här hävdar respondenterna att då deras system bygger på en sådan stor mängd data att trender inte är något problem att få fram. Dock påpekar samtliga att det finns vissa omständigheter som kan påverka nyckeltalen och även den rating som systemet producerar på ett sätt som i vissa fall kan påverka prissättningen både positivt och negativt för företagaren.

Exempelvis säger en kreditchef att en finansiell kris troligen får en relativt liten påverkan på ratingen då antalet nyckeltal är så stort att ett tal inte påverkar trenden på ett sätt som speglar verkligheten för företaget. Detta ”fel” skulle medföra att företagaren får en för hög rating och kreditens pris sätts för lågt. Han påpekar dock att konsekvenserna inte blir så stora då den kvalitativa bedömningen av framtiden justerar denna anomalitet och prissättningen sätts korrekt. Negativt för företagaren i utförandet av en rating kan exempelvis en delvis eller helt ny styrelse, då detta anses inom bankvärlden vara ett varningens finger då en förändring kan ske på grund att någon inte vill ta ansvar för ett ”*sinking ship*”. Men det kan också ha den enkla förklaringen att det varit något fel på den gamla styrelsen och en ny endast stärker företaget. Även detta ”fel” justeras genom den personliga kvalitativa bedömning som utförs av kreditrådgivaren där han till exempel garnskar varför styrelsens sammansättning ändrats och justerar prissättningen vid behov. Trots dessa exempel på vad som kan påverka svarar samtliga respondenter att deras ratingmodell baseras på så mycket erfarenhet som är inprogrammerad att modellen kan ge en korrekt bild av verkligheten på ett tillfredställande sätt.

En jämförelse mellan företagsbranscher ser inte bankerna som något problem då deras erfarenhet och kunskap är det som är viktigast och ligger till grund för besluten. Vid frågor kring det faktum att stark kritik har riktats mot sannolikhetsbaserade riskmodeller anser respondenterna att sättet att mäta risk på är fullt fungerande. Då det ibland kan infinna sig vissa avarter, rättas dessa till genom den personliga bedömning som även görs på företaget. Som några av respondenterna sagt är årsredovisningens vikt vid kreditbeslut cirka 30 procent, den resterande andelen är baserad på kreditgivarens uppfattning om kredittagaren.

Denna positiva inställning till riskidentifiering baserad på historiskdata som omräknas till nyckeltal där trender jämförs och analyseras. Detta kan som McGoun (1995) reflekterar bero på den starka bekräftning av riskmodeller som utvecklades under 1950-talet och som sedan dess varit den dominerande synen vid identifiering av risker. Även det faktum att Basel II blivit implementerad befäster ytterligare den roll som sannolikhet har för mätning och kvantifiering av risker.

Det som inte skall glömmas är synen McGoun (1992,1995,2003) framhäver angående att riskmodeller är baserad på reflektioner på teoretiska undersökningar och hans inställning till riskmätning är inget han provat genom empiriska studier. Därmed bör, med hänsyn till respondenters reflektioner, inte kritiken som riktats mot riskmätning tas på fullt allvar. Dock skall kritiken vägas in vid mätningen, vilket även respondenterna medger, då vissa ”fel” kan uppkomma.

Konsumenterna anser trots allt att riskhanteringsmodellernas produkt står för ett viktigt informationsvärde i den rating som skapas vilken ligger som underlag för prissättning och riskidentifiering inom finansiella organisationer.

5.4 Sammanfattning

De planerade förändringarna inom redovisning har mottagits med blandade känslor. Skillnaden mellan den offentliga och lokala opinionen i frågan beror främst på politisk känslighet då kontroversiella uttalanden vill undvikas. Därmed görs en anpassning från både producent- och konsumentensidan för att förhindra en kvalitetsförlust i beslutsunderlaget. En teoretisk jämförelse mellan presenterad teori och inhämtad empiri visar att bankernas kreditbedömning inte har förändrats något nämnvärt. De kvalitativa aspekterna är fortfarande de viktigare faktorerna som kreditgivarna ser på innan de går vidare till den kvantitativa delen. Tiden då kreditgivarna såg till säkerheten i första hand är alltså förbi varav synen till löpande kassaflöde och återbetalningsförmåga ökat. *”Det är framtiden som betalar krediten, inte historia”* menar en företagsrådgivare. Men historia ligger till grund för den goda riskuppmärksamheten som finns inom bankerna. Respondenternas svar på intervjufrågorna tyder på att riskhantering funnits länge och dess implementeringssätt är mycket användbart. Vissa situationer kan snedvrیدا riskbedömningen men kompenseras med en kvalitativ bedömning så prissättning inte påverkas.

6. Slutsats

Studiens resultat reflekteras i en slutstats som har till avsikt att skildra kreditgivningen inom den finansiella världen med fokus på banksektorn. Genom att besvara forskningsfrågan framställs också bidraget till den akademiska litteraturen samtidigt som vidare förslag på forskning görs då ämnets komplexitet begränsar studiens omfattning.

6.1 Forskningsfrågan besvaras

Hur sker kreditbedömningen i banker idag och vad är årsredovisningens roll i processen?

Genom studien av litteratur upptäcktes behovet av att närma sig ämnet från flera aspekter. Att bryta ned frågan i tre separata delar ansågs därmed nödvändigt. Den principiella redovisningen är subjektivt uppbyggd både i sin normering och användning. Lagstiftaren måste ta hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna som skall gynna det samhällseliga ekonomiska intresset. Individer som använder sig av redovisning legitimerar sitt beteende och sina val genom att utnyttja den principiella regleringen. Då världsbilden är under ständig förändring söker lagstiftaren vägar (ADI: ISTÄLLET FÖR vägen) att följa med i utvecklingen. De förslag som framförts om förenklingar på redovisningsområdet har till syfte att öka konkurrenskraften och informationsvärdet. Konsumenterna har mottagit dessa förslag med en viss skepsis då kravet på information kommer att bestå i dess nuvarande form. Regleringen övergår snarare till normering som därmed är mer marknadsanpassad och redovisningens identifikation som en vara eller produkt efterfrågad av marknaden kommer att förtydligas. Verkan på förändringen som förändring kan därför ifrågasättas.

Kreditgivningen baseras idag till eventuellt cirka 30 procent på årsredovisningen och resterande del utgörs av kvalitativa aspekter där personbedömning utgör basen. Ur bedömningssynpunkt har årsredovisningen ett gott informationsvärde men mer framtidsbedömningar hade varit att föredra då det vid kreditgivning är framtida betalningsförmågan som amorterar krediten och inte historiska siffror. Dessa kan endast utgöra en kontroll på företagsledningens förmåga att hantera kriser och nedgångar i företagets omsättning.

Vid en kreditbedömning sker processen med hänsyn till den riskhantering som ligger till grund för prissättningen på utställda krediter. Den nya riskregleringen Basel II har accepterats av marknaden och förtydligat dess synsätt på risk. Dock visar den nyliga finansiella krisen brister i identifiering av risktyper, något som tyder på att en reglering inom riskhantering kräver en ständig uppdatering då marknaden svänger snabbt. Resultatet av Basel II har bidragit till ett bredare spann av

riskkompensering då kapitalbasen minskat och frigjort tidigare bundet risktäckningskapital. På den svenska bankmarknaden har reglering dock inte påverkat synen på risk, då det vid införandet redan existerande modellerna för riskkvantifiering höll en hög kvalitet. Detta möjliggjorde att processen där Finansinspektionen godkännande modellerna hos de stora affärsbankerna gick smidigt. Då modellerna för rating inte har förändrats avsevärt, påverkas inte heller årsredovisningens roll i riskhanteringsprocessen, vilket medverkat till att svenska affärsbanker endast fått en mindre kapitalbas än innan Basel II.

Sammanfattningsvis utgör årsredovisningen en betydande roll, dock inte som tidigare då redovisningen bytt inriktning från att vara kreditmarknadsanpassad till kapitalmarknadsanpassad. Kvalitativ bedömning har utvecklats under de två senaste decennierna och gjort att kreditgivaren lägger ökad fokus på prognoser och framtidsbedömningar i kombination med personlighetsaspekter hos företagsledaren. Den senaste finanskrisen bör öka betydelsen av framtidsutsikter då riskmodellerna huvudsakligen grundar sig i historiska prestationer.

6.2 Studiens teoretiska bidrag

Latours (1986) studie visar hur akademiska källor kan användas för att ta till sig kunskap. För att kunna utvärdera kunskapsvärdet är det viktigt att de använda källorna har nått en nivå som erfordras för att ses som fakta. Denna nivå antas ha uppnåtts av de källor som är använda i denna studie och kunskapsvärdet kan därmed styrkas. Något som ytterligare befäster studiens värde är att respondenterna innehåft goda kunskaper i det efterforsgade området samtidigt som deras svar har varit väldigt lika.

Studiens kunskapsbidrag är en uppdatering av den något föråldrade litteraturen på området kreditbedömning samt kopplingen mellan årsredovisningens roll och kreditbedömningsprocessen. Då forskning i ämnet länge funnits har den kunnat bekräftas att även nu gälla. Teoriernas giltighet är fortfarande stark och därmed visas att en teoretisk uppdatering ännu inte är behövlig. Denna studie kan användas i syfte för att stärka den bild av fenomenet kreditbedömning som redan finns. Den kan även tillsammans med andra studier leda till ett ökat intresse för ämnet och lyfta fenomenet till ytan samtidigt som den ökar studiegrunden för skapandet av fakta med hjälp av den teknik som Latour (1986) använder. Slutligen kan studien användas för att se hur de nya lagförändringarna som står vid dörren, kommer att förändra processen hos kreditgivarna när de genomförs.

6.3 Reflektioner över slutsatsen

Studiens slutsats anses vara valid då respondenternas tidigt uppvisade samma svarsmönster. Dock är

författarna medvetna om att den pågående finanskrisen och bankernas utsatta läge har kunnat påverka objektiviteten i intervju svaren. Därmed begränsas överförbarheten och vid en eventuell upprepning av studien kan samma resultat inte nödvändigtvis erhållas. Vad som ytterligare talar för detta påstående är att en annan respondentuppsättning hade kunnat ge ett annorlunda resultat. Då endast tre producenter intervjuades har deras svar fått generaliseras för att gälla hela producentledet.

På grund av den begränsade litteraturen kring fenomenet kreditbedömning har slutsatsen främst fått byggas på empiriskt material. Ur ett sociologiskt perspektiv bekräftas positivismen och det empiricistiska synsättet.

6.4 Förslag till fortsatt studier

Denna studie har tagit en hypotetisk inriktning om regleringarna skulle ha implementerats och vilka konsekvenserna skulle bli. Inom redovisningsområdet har utvecklingen skapat utrymme för forskning då de presenterade förändringarna inte fastställts. Om dessa blir lagar och regler kan en effekt fullt ut undersökas. En annan intressant aspekt är att utröna om utvecklingen inom kreditbedömningsprocessen påverkats av redovisningsförändringarna. Att då utreda hur bankernas syn förändrats på beslutsunderlaget och dess informationsvärde hade tillfört vikt till den akademiska diskussionen. Då tidigare arbeten, exempelvis NUTEK:s riskbedömningsprojekt, och denna studie blivit utförda i samband med en finanskris kan ny forskning göras under mer stabila förhållanden för att då få en mer nyanserad bild av processen. Vidare kan forskning kring Basel II:s utveckling och dess påverkan på bankernas riskhantering vara ett område av intresse. Då den finansiella marknaden befinner sig mitt i implementeringsfasen av denna reglering har kreditinstituten inte fullt ut anpassats till regelverket. Fortsatt forskning i dess slutskede kan därför vara att rekommendera. Sammantaget visar detta att studien har genererat fler frågor än den besvarat.

TACK

Källförteckning

Akademisk litteratur

Andrén, Niclas; Eriksson, Tore; Hansson, Siguard (2005) *Finansiering*, Upplaga 11 Liber Förlag, Ljubljana

Artsberg, Kristina (2003) *Redovisningsteori, -policy och -praxis*. Upplaga 1, Liber AB, Trelleborg.

Berk, Jonathan; DeMarzo, Peter (2007) *Corporate Finance*, Upplaga 1 Pearson Education

Broomé, Per; Elmér, Leif; Nylén, Bertil (1998) *Kreditgivning till företag*. Upplaga 5, Studentlitteratur, Lund

Bryman, Alan; Bell, Emma. (2005) *Företagsekonomiska Forskningsmetoder*. Upplaga 1 Liber Förlag, Ljubljana.

Falkman, Henric (2002) *Bankrörelse: Risker och Riskhantering i Banker*, Upplaga 1 Norstedts Juridik, Stockholm

Hendriksen, Eldon S. (1982) *Accounting Theory*. Upplaga 4, Richard D. Irwin Inc. U.S.A.

Holme, Solvang I., (1997) *Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Upplaga 2, Studentlitteratur, Lund.

Jacobsen, Dag. Ingvar, (2002). *Vad, hur och varför: om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Upplaga 1, Studentlitteratur, Lund.

NUTEK (1992) *Riskbedömning – kunskap om risker, en rapport från riskbedömningsprojektet, Gotab, Stockholm*

NUTEK (1993) *Riskbedömning – personbedömning i bankens kredithantering, en rapport från riskbedömningsprojektet, Gotab, Stockholm*

Patel, R. & Davidson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Upplaga 3, Studentlitteratur, Lund

Riaf-Belkaoui, (2004) *Accounting Theory*. Upplaga 5, Chengage Learning.

Rosengren, Karl Erik; Arvidsson, Peter. (1992) *Sociologisk Metodik*. Upplaga 4, Almqvist & Wiksell Förlag Falkköping.

Yin, Robert K, (2006) *Fallstudier, design och genomförande*. Upplaga 1. Liber Förlag, Ljubljana.

Artiklar

Brännström, Dan, (2009) *Balans*, "Noteringar: Det är inte aktiekapitalet som skapar förtroende", FARSRS Förlag, årgång 35, nummer 2, s.

Engström, Stefan (2002) *Balans* "Tema – obestånd: Kan nyckeltal påvisa framtida betalningsförmåga?" Nr 3

- Englund, Hans (2003) *Balans* "Debatt: Nyckeltal kan påvisa framtida betalningsförmåga..." Nr 2
- Forsell, Jan (2004) *Balans* "Basel II Medför stora krav – och möjligheter för bankerna"
Nr 5
- Jönsson, Sten, (1991) *Accounting, Organizations and Society*, "Role Making for Accounting While State is Watching", volym 16, nummer 5/6, s. 521-546.
- Latour, Bruno; Woolgar, Steve (1986) *Laboratory life: the construction of scientific facts*. Upplaga 2, Princeton University Press, Princeton
- Marton, Jan (2007) *Balans*, "I huvudet på normgivaren" FARSRS Förlag, årgång 33, nummer 8, s.
- Marton, Jan (2007) *Balans*, "Rättvisande redovisning - i princip", FARSRS Förlag, årgång 33, nummer 11, s. 18.
- Marton, Jan (2008) *Balans*, "Vem har nytta av bedömningar?", FARSRS Förlag, årgång 34, nummer 1, s. 23.
- Power, Michael K., (2003) *Accounting, Organizations and Society*, "Auditing and the production of legitimacy", volym 28, nummer 4, s. 379-394.
- Precht, Elisabeth, (2008) *Balans*, "Ja till slopad plikt – nej till slopad förvaltningsrevision", FARSRS Förlag, årgång 34, nummer 8, s. 20-21.
- Schipper, Katherine (2003) *Accounting Horizons*, "Principles-Based Accounting Standards", volym 17, nummer 1, s. 61-72.
- Skough, Bengt, (2009) *Balans*, "2010 ska det vara enklare för Sveriges företag", FARSRS Förlag, årgång 35, nummer 1, s.20-22.
- Svernlöv, Carl; Larsson, Dozet, Therese, (2008) *Balans*, "Sänk aktiekapitalet till 50000 kronor", FARSRS Förlag, årgång 34, nummer 6, s. 21-24.
- Thermaneus, Pehr (2009) *Dagens Industri*, "Rusning till Almis lån", årgång 34
- Watts, Ross L; Zimmerman Jerold L, (1990) *Accounting Review*, "Positive Accounting Theory: A Ten Year Perspectiv", volym 65, nummer 1, s. 131-157.
- Wulff, John K.; Koski-Grafer, Susan, (1998) *Accounting Horizons*, "Characteristics of high quality accounting standards: Perspective of the corporate preparer", volym 12, nummer 2, s. 188-191.

Avhandlingar

Artsberg, Kristina (1992) *Normbildning och redovisningsförändring*. Lund University Press, Lund.

Green, Erling (1997) *Kreditbedömning och intuition – Ett tolkningsförslag*. Team Offset, Malmö

Falkman, Pär (2000) *Teorier för redovisning*. Studentlitteratur, Lund.

Jönsson, Sten (1985) *Eliten och normerna*. Bokförlaget Doxa AB, Lund.

McGoun, G, Elton (1992) *International Review of Financial Analysis*, “On Knowledge of Finance” volym 1, Nr 3 s. 161-177

McGoun, G, Elton (1995) *The Critical Perspectives on Accounting*, “The History of Risk Measurement” volym 6, s. 511-532

McGoun, G, Elton (2003) *International Review of Financial Analysis*, “Finance Models as Metaphors” volym 12, s. 421-433

Mikes, Anette (2009) *Management Accounting Research* “Risk Management and Calculative Cultures” Volym 20, s. 18-40

Svensson, Birgitta (2003) *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet*. Universitetstryckeriet, Ekonomikum, Uppsala

Svensson-Kling, Katarina (1999) *Credit Intelligence in Bank*. Team Offset, Malmö

Elektroniska källor

Baselkommittén (2008) *Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision* Publicerad 2008-06 <http://www.bis.org/publ/bcbs138.pdf?noframes=1> Hämtad 2009-05-13

Bankföreningen Remissvar (2008) *Enklare redovisning - Delbetänkande av utredningen om enklare redovisning SOU 2008:69* Publicerad 2008-09-22
<http://www.bankforeningen.se/Publicerat%20och%20Statistik/Remissvar.aspx?year=2008>
Hämtad 2009-04-14

Bäckström, Urban (2000) *Anförande Betydelsen av riskhantering* Publicerat 2000-02-03
<http://www.riksbank.se/upload/3733/000203.pdf> Hämtad 2009-05-06

Dahlberg, Joel (8 maj 2009) E24 Näringsliv, *Vi lånar visst ut pengar*,
http://www.e24.se/entreprenor/artikel_1296739.e24 Hämtad:2009-05-12

Ekonomisk debatt, Claes Bergström (1999) *Förmånsrätten och kreditmarknaden*.
<http://www.ne.su.se/ed/pdf/27-6-led.pdf>
Hämtad 2009-05-09

Finansinspektionen (2008) *Finansiell stabilitet Likviditetsrisk i banksystemet*
Publicerad 2008-04-07
http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Artiklar_FS/fs0801_sv_artikel1.pdf Hämtad 2009-05-13

Finansinspektionen (2007) *Finansinspektionens författningssamling FFFS 2007:1* Stockholm
http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFFS/2007/FFFS0701.pdf Hämtad 2009-04-12

- Finansinspektionen (2007) *Att mäta kreditrisk - erfarenheter från Basel 2* Stockholm
http://www.fi.se/upload/30_Regler/50_Kapitaltackning/10_Kreditrisk/att%20mata_kreditrisk.pdf
Hämtad 2009-04-01
- Finansinspektionen (2005:8) *Företagens interna kapitalutvärdering – att bedöma kapitalbehovet under Basel II* DNR 05 - 5939-350 Stockholm
http://www.fi.se/upload/20_Publicerat/30_Sagt_och_utrett/10_Rapporter/2005/Rapport2005_8.pdf
Hämtad 2009-04-01
- Finansinspektionen (2004) *Finansinspektionen klarar rågången mot bankerna* <http://www.fi.se>
Hämtad 2009-05-04
- Fond & Bank Online (2009) *KPMG: Kompetens inom riskhantering i bankernas styrelser inte tillräcklig* Publicerad 2009-01-27
http://www.ad.se.ludwig.lub.lu.se/aa/aa.php?xSHOWDOCUMENT=8721680&xTILLBAKA=1&zold_patterns=KPMG%3A+Kompetens+inom+riskhantering+i+bankernas+styrelser+inte+tillr%0E4cklig+%zsection=archive Hämtad 2009-04-22 från Affärsdata
- Fond & Bank Online (2008) Artikel *SAS Institute: Storbanks tjänar miljarder på Basel II*
Publicerad 2008-06-04
http://www.ad.se.ludwig.lub.lu.se/aa/aa.php?xSHOWDOCUMENT=8243977&xTILLBAKA=1&zold_patterns=SAS+Institute%3A+Storbanks+tj%0E4nar+miljarder+p%0E5+Basel+II+%zsection=archive Hämtad 2009-05-06 från Affärsdata
- Ingves, Stefan (2006) *Anförande Finansiella kriser i ett internationellt perspektiv*
Publicerad 2006-09-12
<http://www.riksbank.se/pagefolders/27155/060912.pdf> Hämtad 2009-05-12
- Investopedia (2009) <http://www.investopedia.com/terms/c/cdo.asp> Hämtad 2009-05-19
- KPMG (2009) “Never again? Risk management in banking beyond the credit crisis” Publicerad 2009-01 Publikationsnummer: 811017 <http://www.kpmg.com/SiteCollectionDocuments/Risk-management-in-banking-beyond-the-credit-crisis.pdf> Hämtad: 2009-05-06
- Mitra, Sovan (2009) arXiv: *Risk Measures in Quantitative Finance*
http://arxiv.org/PS_cache/arxiv/pdf/0904/0904.0870v1.pdf Hämtad 2009-04-15
- Nationalencyklopedin (2009); Fenomen: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/kort/fenomen> Hämtad 2009-05-15
- Nationalencyklopedin (2009); Soritetsparadox: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/artikel/311877>
Hämtad 2009-05-04
- Nationalencyklopedin (2009); Stora talens lag: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/artikel/316248>
Hämtad 2009-05-04
- Regeringen: (2008) Regeringens skrivelse 2007/08:131 *Regelförenklingsarbetet*
Publicerad 2008-04-12 <http://www.regeringen.se/sb/d/10483/a/103012> Hämtad: 2008-04-23
- SAS Institute (2008) *Basel II och integrerad riskanalys kan mildra bankkrisen* Pressmeddelande från SAS Publicerad 2008-05-29, http://www.sas.com/offices/europe/sweden/pdf/SAS_Basel_II.pdf
Hämtad 2009-05-09

- Skatteverket: (2008) *Handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning 2008*, SKV 305:51-52, 5 uppl., Fritzes, Avesta. Publicerad: 2008-06
<http://www.skatteverket.se/rattsinformation/handbockerochhandledningar/redovisningochbeskattning/2008/innehall.4.2132aba31199fa6713e800018026.html> Hämtad: 2009-04-23
- Skatteverket: (2009) *Remiss angående delbetänkandet Aktiekapital i privata aktiefbolag (SOU 2008:49) samt promemorian Minsta tillåtna aktiekapital i privata aktiefbolag - kompletterande underlag*. Löpnummer: 131 661482-08/112 Publicerad:2009-01-26
<http://www.skatteverket.se/rattsinformation/remissvar/2009/remissvar2009/13166148208112.5.69ef368911e1304a625800015292.html> Hämtad: 2009-04-25
- Statens Offentliga Utredningen: (2008) *Aktiekapital i privata aktiefbolag*, SOU 2008:49
Publicerad: 2008-05-13
<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/105014> Hämtad: 2009-04-14
- Statens Offentliga Utredningen: (2008) *Enklare redovisning Delbetänkande av Utredning om enklare redovisning*. SOU 2008:67, Edita Sverige AB, Stockholm. Publicerad:2008-06-18
<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/107685> Hämtad: 2008-04-14
- Statistiska Central Byrån SCB: (2008) *Omsättningsstatistik för näringslivet: Omsättning per storleksgrupp*, Publicerad: 2006-01-26
http://www.scb.se/Pages/TableAndChart_157134.aspx Hämtad: 2009-04-28
- Svenskt Näringsliv: (2001) *Globalisering och kapitalmarknad: Fria globala kapitalmarknader, bra för Sverige, bra för världen*, Tryckmedia, Stockholm. Publicerad: 2002-03-01
[http://sn.svensktnaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationerview/B1434CB2E251EA0FC1256B6F00440B15/\\$File/PUB200203-013-1.pdf](http://sn.svensktnaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationerview/B1434CB2E251EA0FC1256B6F00440B15/$File/PUB200203-013-1.pdf) Hämtad: 2009-04-28
- Svenskt Näringsliv: Wigart, Anne (5 augusti 2008) *Proposition om återställande av förmånsrätten för företagsinteckning*
http://www.svensktnaringsliv.se/fragor/foretagsjuridik/obestandsjuridik/article56943.ece?csref=_nwsletter_fks_brev_2008-08-07 Hämtad 2009-05-11
- Yazdi, Masih (2008) *Finansinspektionens Premomoria*, Publicerad (2008-10-15)
http://www.fi.se/upload/43_Utredningar/40_Skrivelser/2008/stresstest_storbank.pdf
Hämtad 2009-04-28

Bilaga 1. Intervjuguide

Banker:

1. Bankers centrala uppgift i samhället är och har varit att bistå med finansiering. Hur går processen vid kreditgivning till hos er?
2. Vid början av 1930-talet tog den moderna redovisningen sin form, grundtanken med redovisningen var att den skall ligga till grund för externa beslut. Vilken roll spelar årsredovisningen vid kreditbesluten?
3. Bankföreningen har ställt sig positiv till regeringens handlingsplan för förenkling av mindre företags administration. I handlingsplanen föreslås bland annat att årsbokslutsreglerna skall tas bort och ersättas med förenklat årsbokslut. Varför anser ni att ett förenklat årsbokslut är mer lämpligt än dagens krav?
4. Hur ställs er kreditbedömningsprocess i förhållande till bankens riskhantering?

Redovisare/Revisorer:

1. Hur viktig anser ni att redovisningens roll vid kreditbeslut i kontakt med banker är?
2. Omformas redovisningen vid kreditkontakt med banken? Vad är er roll i denna process?
3. Bankföreningen har ställt sig positiv till regeringens handlingsplan för förenkling av mindre företags administration. I handlingsplanen föreslås bland annat att årsbokslutsreglerna skall tas bort och ersättas med förenklat årsbokslut. Hur påverkar denna handlingsplan informationsvärdet i en årsredovisning och tror ni att det gör bankernas beslut sämre jämfört med tidigare?
4. Anser du att förändringarna i redovisningen kommer att tillgodose den breda intressesfärens informationskrav eller måste redovisningen situationsanpassas?

Intervjutillfällen:

SEB	2009-04-29	Grant Thornton	2009-05-18
Nordea	2009-04-29		
Handelsbanken	2009-04-29		
Swedbank	2009-05-08		
SEB	2009-05-08		
Öhrlings PwC	2009-05-11		
Swedbank	2009-05-14		
Öhrlings PwC	2009-05-15		

Bilaga 2. Förvaltningsberättelse

Utdrag från Bokföringsnämndens vägledning för uppställning av årsredovisning för mindre aktiebolag 2008:01 s.20 (nuvarande lagstiftade krav)

Uppställningsform för förvaltningsberättelse

Rubrik/underrubrik	Här anges	Se punkt
Verksamheten		
<i>Allmänt om verksamheten</i>	vilken verksamhet företaget bedriver, om företaget bytt firma och andra förhållanden som särskilt berör företaget	5.1
<i>Väsentliga händelser under och efter räkenskapsåret</i>		5.2
<i>Forskning och utveckling</i>		5.3
<i>Verksamhet enligt miljöbalken</i>	verksamhetens påverkan på den yttre miljön	5.4 och 5.5
Flerårsöversikt	en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat	5.6
Resultatdisposition	styrelsens och verkställande direktörens förslag till hur fritt eget kapital ska disponeras	5.7

5.2 Väsentliga händelser under och efter räkenskapsåret

6 kap. 1 § andra stycket 2 ÅRL

Upplýsningar skall även lämnas om

2. sådana händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut,

Med sådana händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut enligt 6 kap. 1 § andra stycket 2 årsredovisningslagen (1995:1554) avses

- beslutade viktiga förändringar i verksamheten,
- för företaget viktiga externa faktorer som påverkat dess ställning och resultat,
- den omständigheten att företaget har upprättat kontrollbalansräkning eller är skyldig att göra det, och
- den omständigheten att företaget inte längre förutsätts fortsätta sin verksamhet.

5.6 Flerårsöversikt

6 kap. 1 § första stycket ÅRL

Förvaltningsberättelsen skall innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat. När det behövs för förståelsen av årsredovisningen skall översikten innehålla hänvisningar till och ytterligare upplýsningar om de belopp som tas upp i andra delar av årsredovisningen.

För att uppfylla kravet på en rättvisande översikt enligt 6 kap. 1 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) ska företaget för räkenskapsåret och de tre föregående åren lämna uppgift om

a) nettoomsättning,

b) resultat efter finansiella poster, och

c) soliditet (justerat eget kapital i procent av balansomslutning).

Varierar nettoomsättningen mer än 30 procent mellan åren ska företaget kommentera detta. Ett företag som inte redovisar någon nettoomsättning behöver inte ange någon sådan.

Ett företag som redovisar resultaträkningen i förkortad form ska lämna uppgift om bruttoreultat i stället för nettoomsättning enligt första stycket a.

5.7 Resultatdisposition

6 kap. 2 § första meningen ÅRL

I aktiebolag och ekonomiska föreningar skall i förvaltningsberättelsen även lämnas förslag till dispositioner beträffande bolagets eller föreningens vinst eller förlust.

Det förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust som ska lämnas enligt 6 kap. 2 § årsredovisningslagen (1995:1554) ska avse summan av fritt eget kapital.